

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان در انحرافات ادوار تجاری در شرایط تعهدی

مریم امامی میبیدی

دانشجو دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشکده علوم انسانی، گروه اقتصاد

m.emamimibodi@yahoo.com

مجید صامتی

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشکده علوم انسانی، گروه اقتصاد (نویسنده مسئول)

majidsameti@ase.ui.ac.ir

حسین شریفی رنانی

دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشکده علوم انسانی، گروه اقتصاد

hranjbar@khuif.ac.ir

نوسانات اقتصادی و تغییر ادوار تجاری یک کشور، در عملکرد و سرنوشت اقتصادی هر کشوری نقش مهمی را ایفا می‌نماید، که این مسئله با در نظر گرفتن موقعیت اقتصادی در زمان رونق یا رکود اقتصادی تحت شرایط تعهدی بسیار مهم و حائز اهمیت می‌باشد. در این مقاله، در چارچوب مدل رمزی از پایه اقتصاد خرد با استفاده از مدل رشد نئو کلاسیک متغیرهای تحقیق شبیه‌سازی و با استفاده از روش هودریک-پرسکات اجزاء سیکلی متغیرهای واقعی و شبیه‌سازی شده استخراج شده است. از طریق گشتاورهای مرتبه دوم و ضرایب همبستگی در مورد هم‌حرکتی شاخص‌های سیاست مالی با تولید ناخالص داخلی به نمایندگی شاخص ادوار تجاری و متغیرهای کلان اقتصادی همچون؛ مصرف بخش خصوصی، تراز تجاری (صادرات و واردات) و نرخ بهره واقعی در بازه سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۵۰ در شرایط تعهدی پرداخته شده است. نتایج معرف این است که سیاست مالی به صورت موافق ادواری در شرایط تعهدی عمل نموده است. ضرایب همبستگی متقاطع (هم‌حرکتی) پایین شاخص‌های سیاست مالی با مصرف بخش خصوصی، تراز تجاری (صادرات و واردات) و نرخ بهره واقعی (به جزء شاخص‌های سیاست مالی با تراز تجاری در زمان رونق اقتصادی و مالیات‌ها با نرخ بهره واقعی در شرایط تعهد کامل) فرضیات تحقیق را تأیید می‌نماید.

طبقه‌بندی JEL: C₁₅, C₂₂, C₆₈, H₃, G₃₈.

واژگان کلیدی: سیاست مالی، شرایط تعهدی، هم‌حرکتی، ادوار تجاری، تعادل رمزی.

۱. مقدمه

نقش سیاست مالی امروز و هم زمان با بحران‌های داخلی و خارجی و تحریم‌های بین‌المللی، دارای اهمیت ویژه است. به طوری که، سیاست مالی مطلوب علاوه بر نقش بسزایی که در اقتصاد داخلی دارد، تأثیر مستقیم بر عملکرد اقتصاد بین‌الملل می‌گذارد. مدیران اقتصادی عمدتاً دو ابزار اساسی سیاست‌های مالی و پولی را جهت تأثیرگذاری بر اقتصاد در دست دارند. که با توجه به موضوع تحقیق به سیاست مالی اشاره می‌گردد. از اهداف کوتاه‌مدت سیاست مالی ایجاد تحرک در اقتصاد در حالت رکود، مبارزه با افزایش تورم و کمک به جهت کاهش آسیب‌پذیری‌های تجارت خارجی است و به عنوان اهداف بلندمدت سیاست مالی می‌توان به ایجاد تغییرات مؤثر در طرف عرضه از جمله توسعه زیر بناها و یا افزایش سطح آموزش و پرورش اشاره نمود. اما میزان اهمیت این اهداف نسبت به شرایط مختلف هر کشور متفاوت است. در کشورهای نفت‌خیز که مصارف حکومت اکثراً با توجه به قیمت نفت همواره افزایش و کاهش را تجربه می‌نماید، سیاست مالی به خاطر متوازن کردن مصارف دولت در اهمیت خاص قرار می‌گیرد.

دولت‌ها به منظور تقویت فعالیت‌های اقتصادی و مقابله با بحران‌های اقتصادی از دو کانال «تثبیت‌کننده‌های خودکار^۱ و محرک‌های مالی^۲» می‌توانند، استفاده نمایند.

تثبیت‌کننده خودکار چنانچه از نام آن‌ها مشخص است، نیازمند عملکرد خاص حکومت نبوده و به صورت خودکار عمل می‌نماید.^۳ لذا در اثر این تثبیت‌کنندگان میزان مصارف و عواید مالیاتی دولت با توجه به ادوار تجاری تغییر می‌نماید. به گونه‌ای که در هنگام کاهش فعالیت‌های اقتصادی سطح تولید کالاها و خدمات نیز کاهش یافته و متعاقباً میزان درآمد شرکت‌ها و افراد نیز کم‌تر

---

1. Automatic Stabilizers

2. Financial Stimulus

۳. به گونه‌ای که سیاست مالی در هماهنگی با ادوار تجاری به صورت خودکار عمل نموده، بدان معنی که، در هنگام رکود اقتصادی بصورت انبساطی و در رونق اقتصادی به صورت انقباضی عمل می‌نماید.

شده که این امر باعث کاهش عواید دولت از ناحیه مالیات می‌شود. به علاوه پرداخت امتیازات بیکاری و مصارف اجتماعی افزایش یافته و باعث افزایش مصرف دولت می‌گردد (حالت انقباضی). در حالت رونق اقتصادی در اثر افزایش تولیدات میزان مالیات با افزایش درآمد افراد و شرکت‌ها افزایش می‌یابد و نسبت کاهش افراد بیکار پرداخت امتیازات بیکاری و مصارف اجتماعی نیز کاهش می‌یابد (حالت انبساطی).

بنابراین، مؤثر بودن تثبیت‌کننده‌ها خودکار به اندازه و کارایی دولت مرتبط است که در اقتصادهای پیشرفته وسعت آن بزرگ‌تر می‌باشد. در کشورهای مزبور تأثیرگذاری عمل تثبیت‌کننده‌های خودکار وسعت بیشتری دارد و همچنین نیاز کم‌تری به استفاده از محرک‌های مالی یا اقتصادی در برنامه‌های اجتماعی (از جمله کاهش مالیات، دادن یارانه‌ها) در هنگام بحران دیده می‌شود. در مقابل، تثبیت‌کننده‌های خودکار در کشورهای کم‌درآمد به صورت ضعیف عمل نموده و نیاز است تا راهکارهایی مناسبی جهت واکنش به بحران‌های اقتصادی مدنظر قرار گیرد. البته پاسخ مناسب دولت‌ها در برخورد با بحران به ظرفیت و توانایی مالی حکومت بستگی دارد. تا بتوانند به صورت ابتکاری هزینه‌ها را تخصیص داده و یا میزان مالیات‌ها را پایین آورند. افزایش مصارف، نیازمند دسترسی به منابع مالی با قبول هزینه‌های قابل توجه و امکان‌پذیری تغییر در اولویت‌هایی مصرفی است. به کارگیری محرک‌های اقتصادی در کشورهایی که با عدم نفوذ (بی‌اطمینانی) و کسر بودجه جاری روبرو هستند، غیر مؤثر و حتی نامطلوب است (ماناسه^۱، ۲۰۰۶).

بنابراین در شرایط رکود اقتصادی، سیاست مالی باید به صورت «ضد ادواری»^۲ با ماهیت غیر کینزی، مدنظر قرار گیرد. بدین معنا که در شرایط رکود (زمان بد)، دولت باید مخارجش را

1. Manasse

۲. سیاست مالی ضد ادواری (Counter-cyclical) به معنای نیروهای اقتصادی که مایلند از دامنه نوسانات اقتصادی بکاهند و می‌کوشند کسادیی‌های عمیق را کاهش داده و رشد اقتصادی را افزایش دهند. در مقابل سیاست مالی موافق ادواری (Pro-cyclical) هستند که، بر دامنه نوسان‌های اقتصادی افزوده و رشد اقتصادی را مختل کرده و کسادیی‌های ژرف ایجاد می‌کنند. البته حالتی دیگری از سیاست مالی است که نقش مؤثری در ایجاد تثبیت اقتصادی نداشته به حالت مستقل از چرخه‌ها (a-cyclical) معروف است.

افزایش و مالیات‌ها را کاهش دهد تا اقتصاد از رکود رهایی یابد. لذا برای سیاست مالی ضدادواری باید در طول ادوار تجاری یک همبستگی مثبت میان مالیات و تولید و یک همبستگی منفی میان مخارج دولت و تولید برقرار باشد (تالوی و وق، ۲۰۰۰).

با توجه به توضیحات داده شده، در این مقاله سعی می‌گردد تا به سؤالات ذیل پاسخ داده شود. سطح مناسب مخارج دولت چه میزان است و این سطح چگونه و با چه سیستمی تأمین مالی می‌گردد؟ آثار سیاسی و اقتصادی مخارج دولت و تأمین مالی آن بر اقتصاد کلان چگونه است؟ آیا رشد بخش دولتی آثار مثبتی در اقتصاد دارد و یا این که نقش سیاست‌های مالی در شکل‌گیری و انحرافات ادوار تجاری در شرایط خاص (شرایط تعهدی) اقتصاد ایران چگونه است و چه تأثیری می‌تواند بر روی شاخص‌های منتخب همانند؛ حجم مصرف جامعه، حجم تراز تجاری و نرخ بهره واقعی داشته باشد را بررسی کرد.

با توجه به توضیحات فوق اکثر پژوهش‌های صورت گرفته، به نقش شاخص‌های سیاست‌های مالی همانند؛ مخارج دولتی و مالیات‌ها به تنهایی بر شکل‌گیری انحرافات ادوار تجاری و اقتصاد کلان در شرایط ثبات سیاسی، اقتصادی و بین‌الملل پرداخته‌اند. اما در این مقاله، اهمیت عملکرد دولت به لحاظ شرایط خاص اقتصاد ایران که با فشارهای خارجی که سبب ایجاد بحران‌های داخلی (شرایط تعهدی) شده است، بیشتر از هر زمانی مشهود می‌باشد. در گام اول، به بررسی نقش شاخص‌های سیاست‌های مالی همچون؛ مخارج دولتی، مالیات بر درآمد و مالیات بر مصرف

1. Talvi and Vegh

۲. به لحاظ گستردگی بحث صرفاً در ادامه به‌طور مختصر دوره‌های تعهدی اقتصاد ایران توضیح داده شده که اشاره می‌گردد و در صورت نیاز خوانندگان ارائه می‌گردد. بنابراین، از سال‌هایی ۱۳۵۸ تاکنون اقتصاد ایران تحت فشار انواع مختلف تحریم‌های اقتصادی بوده که بیشترین فشار بر اقتصاد ایران به ترتیب در سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۷۴ و ۱۳۸۶-۱۳۹۴ به‌جزء سال ۱۳۹۳ اتفاق افتاده که شامل تحریم فروش نفت، محدودیت سیستم بانکی و محدودیت سیستم مالی افراد حقیقی و حقوقی است و می‌توان این دوره را به‌صورت تعهد کامل مدنظر قرار داد. بنابراین در این پژوهش جامعه آماری تحقیق به سه بخش تقسیم شده که سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۵۰ بدون تعهد و سال‌های ۱۳۵۸-۱۳۹۵، به‌جزء ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ که برای تعهد کامل مدنظر قرار گرفته شده، شرایط تعهد محدود مدنظر قرار گرفته شده است.

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۰۱

و فروش بر شکل‌گیری انحرافات ادوار تجاری در شرایط تعهدی پرداخته گردیده است. در گام بعدی، نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی متغیرهای کلان اقتصادی همانند؛ حجم مصرف جامعه، حجم تراز تجاری و نرخ بهره واقعی در انحرافات ادوار تجاری را در شرایط تعهدی در چارچوب فرضیات زیر مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۱. سیاست‌های مالی مطلوب با حجم مصرف جامعه در شرایط تعهدی همبستگی (هم‌حرکتی) ندارد.
۲. سیاست‌های مالی مطلوب با حجم تراز تجاری (صادرات و واردات) در شرایط تعهدی همبستگی (هم‌حرکتی) ندارد.

۳. سیاست‌های مالی مطلوب با نرخ بهره واقعی در شرایط تعهدی همبستگی (هم‌حرکتی) ندارد.
در ادامه مبانی نظری و پیشینه تحقیقات داخلی و خارجی، سپس در چارچوب مدل رمزی الگوی تحقیق معرفی می‌گردد و در نهایت، با توجه به توضیحات در بخش روش تحقیق از روش هودریک - پرسکات^۱ جزء سیکلی متغیرهای تحقیق استخراج و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی با کمک نرم‌افزار ایویوز^۲ و متلب^۳ ضرایب مدل برآورد ضمن تفسیر نتایج تحقیق پیشنهاداتی در راستای دستاوردهای تحقیق ارائه گردیده است.

۲. ادبیات موضوع

۱-۲. مبانی نظری

توسعه نظریات اقتصاد کلان مدرن از دو جنبه قابل بررسی است. جنبه اول، قائل به نقش آفرینی انتظارات در شکل‌گیری تحولات اقتصاد کلان است. جنبه دوم، برای تمامی متغیرهای کلان اصالت خرد قائل بوده و تلاش می‌کند رفتار این متغیرها را در قالب الگوهای مبتنی بر رفتار خانوار و بنگاه در سطح اقتصاد خرد، توضیح دهد. مدل مورد نظر، یک مدل رشد پایه نئو کلاسیک در شرایط رقابتی همراه با دخالت دولت است که جریان خرید خارجی دولت را تأمین می‌کند. در ساده‌ترین شکل

---

1. Hodrick and Prescott
2. Eviews
3. Matlab

دولت مالیات‌ها بر عوامل تولید همچون نیروی کار، مواد اولیه و سرمایه فیزیکی را تغییر می‌دهد. در هنگام طراحی یک سیاست مالی، دولت باید پاسخ‌های تعادلی مصرف‌کنندگان و شرکت‌ها را به سیستم مالیاتی در نظر بگیرد. البته مبحث تعادل رمزی از دو منظر اقتصاد غیرتصادفی و تصادفی بررسی می‌گردد، که صرفاً در این قسمت به اقتصاد تصادفی اشاره می‌گردد^۱. ابتدا لازم است، خلاصه‌ای از مراحل رویکرد اولیه رمزی بیان گردد، که به شرح زیر است:

۱. تعیین شرایط مرتبه اول خانوار و بنگاه با توجه به شرایط آریتراژ تعیین می‌گردد. حل این شرایط از دنباله $\{q_t^0, r_t, w_t, \tau_t^k, \tau_t^n\}_{t=0}^\infty$ با تابعیت $\{c_t, n_t, k_{t+1}\}_{t=0}^\infty$ مطرح می‌گردد.

۲. جایگزینی این توضیحات برای مالیات‌ها و قیمت‌ها در تخصیص محدودیت بودجه فعلی خانوار است. در واقع با انتقال محدودیت باعث تخصیص می‌گردد.

۳. حل تخصیص رمزی به وسیله ماکزیمم مطلوبیت با توجه به قیود و با توجه به مرحله دوم شرایط "قابلیت اجرا"^۲ مشتق گرفته خواهد شد.

۴. بعد از حل مسئله تخصیص رمزی از معادلات مرحله (۱)، برای یافتن مالیات‌ها و قیمت‌ها استفاده می‌گردد.

بنابراین، نماینده مصرف خانوار است که با افق زندگی بی‌نهایت روبرو است، جریان مصرف و اوقات فراغت $\{c_t, l_t\}_{t=0}^\infty$ دارای بالاترین ارزش است:

$$\sum_{t=0}^{\infty} \beta^t u(c_t, l_t), \beta \in (0, 1) \quad (1)$$

در اینجا u فزاینده، اکیداً مقعر برای تمام c و l میباشد. موجودی اولیه خانوار از فراغت و کار به ترتیب n_t و l_t است:

$$n_t + l_t = 1 \quad (2)$$

۱. به لحاظ محدودیت فضای ارائه در مقاله، مبحث اقتصاد تصادفی در صورت درخواست خوانندگان در اختیار گذاشته می‌شود.

2. Implementability condition

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۰۳

کالا با نیروی کار n_t و سرمایه k_t تولید می‌شود. تولید می‌تواند توسط خانوار و دولت مصرف یا به افزایش موجودی سرمایه اختصاص یابد. تکنولوژی عبارتند از:

$$c_t + g_t + k_{t+1} = F(k_t, n_t) + (1 - \delta)k_t \quad (۳)$$

اینجا $\delta \in (0, 1)$ نرخ سرمایه و $\{g_t\}_{t=0}^{\infty}$ مخارج دولتی به صورت برون‌زا است. با فرض این‌که تابع تولید $F(k_t, n_t)$ مقعر و با توجه به تئوری اولر تابع تولید هموتیک و خطی است:

$$F(k_t, n_t) = F_k \cdot k + F_n \cdot n \quad (۴)$$

الف) دولت

جریان مخارج دولت $\{g_t\}_{t=0}^{\infty}$ با استفاده از نرخ ثابت مالیات بر درآمد τ_t^n و مالیات بر سرمایه τ_t^k تأمین می‌گردد. دولت همچنین می‌تواند اوراق قرضه یک دوره‌ای را به فروش برساند، تجارت در بلندمدت با جهان به صورت ثابت برقرار است. دولت می‌تواند بدهی خود به بخش خصوصی را در زمان t به فروش برساند و در ابتدای دوره t به پایان برساند. محدودیت بودجه دولت عبارتند از:

$$g_t = \tau_t^k r_t k_t + \tau_t^n w_t n_t + \frac{b_{t+1}}{R_t} - b_t \quad (۵)$$

که در آن r_t نرخ سود سرمایه که در بازار تعیین می‌گردد و نیز w_t ، نرخ دستمزد نیروی کار است که در بازار تعیین می‌گردد. R_t ، نرخ ناخالص بازده اوراق قرضه که دوره زمانی $t+1$ تعیین می‌گردد و معاف از مالیات است، این فرض برای تشویق مبادلات اوراق قرضه بین دولت و بخش خصوصی است.

ب) خانوار

با توجه به توضیحات در معادله (۵) خانوار نماینده مصرف با محدودیت بودجه زیر روبرو است:

$$c_t + k_{t+1} + \frac{b_{t+1}}{R_t} = (1 - \tau_t^n) w_t n_t + (1 - \tau_t^k) r_t k_t + (1 - \delta)k_t + b_t \quad (۶)$$

با توجه به ضرایب لاگرانژ λ_t و محدودیت بودجه در دوره t ، شرایط درجه اول را به شرح

زیر بیان می‌گردد:

$$c_t: u_c(t) = \lambda_t \quad (۷)$$

$$n_t: u_l(t) = \lambda_t (1 - \tau_t^n) w_t \quad (۸)$$

$$k_{t+1}: \lambda_t = \beta \lambda_{t+1} (1 - \tau_{t+1}^k) r_{t+1} + 1 - \delta \quad (9)$$

$$b_{t+1}: \lambda_t \frac{1}{R_t} = \beta \lambda_{t+1} \quad (10)$$

با جایگزینی معادله (۷) در معادلات (۸) و (۹)، عبارات زیر تعیین می‌گردد که

$$u_t(t) = u_c(t) (1 - \tau_t^n) w_t \quad (11a)$$

$$u_c(t) = \beta u_c[(1 - \tau_{t+1}^k) r_{t+1} + 1 - \delta] \quad (11b)$$

به علاوه با توجه به معادلات (۸) و (۱۰)، معادله (۱۲) به دست می‌آید که مبین شرط آزادی خانوار در تنظیم بودجه است؛

$$R_t = (1 - \tau_{t+1}^k) r_{t+1} + 1 - \delta \quad (12)$$

از آن جا که تنها یک دارایی مالی برای انجام تمام معاملات میان دوره‌ای در یک جهان بدون عدم اطمینان لازم است، شرط (۱۲) نرخ بازده‌ای یکسان برای معاملات سرمایه و اوراق قرضه را تضمین می‌نماید. این شرط با ادغام دو محدودیت بودجه به دست آمده. محدودیت بودجه معادله (۶) همتای آن در زمان $t+1$ با حذف پارامتر b_{t+1} می‌باشد؛

$$c_t + \frac{c_{t+1}}{R_t} + \frac{k_{t+2}}{R_t} + \frac{b_{t+2}}{R_t R_{t+1}} = (1 - \tau_t^n) w_t n_t + \frac{(1 - \tau_{t+1}^n) w_{t+1} n_{t+1}}{R_t} + \left[\frac{(1 - \tau_{t+1}^k) r_{t+1} + 1 - \delta}{R_t} - 1 \right] k_{t+1} + (1 - \tau_t^k) r_t k_t + (1 - \delta) k_t + b_t \quad (13)$$

سمت چپ معادله منابع در اختیار خانوار را بیان می‌نماید. اگر در تابع k_{t+1} را ضرب نماییم، صفر نمی‌شود، خانوار می‌تواند هزینه k_{t+1} را با توجه به بودجه خود تنظیم کند، وقتی که $R_t > (1 - \tau_{t+1}^k) r_{t+1} + 1 - \delta$ یا در مقابل فروش سرمایه باعث منفی شدن k_{t+1} می‌گردد. در چنین معاملات آربیتراژ، خانوار برای خرید اوراق قرضه یا سرمایه‌گذاری در آمد حاصل از فروش کوتاه‌مدت در بازار اوراق قرضه بین دوره‌های t و $t+1$ سرمایه‌گذاری می‌کند. بنابراین، برای اطمینان از وجود یک تعادل رقابتی با مجموعه‌های بودجه محدود، شرایط (۱۲) باید حفظ شود. اگر در اینجا به صورت مجدد محدودیت‌های پیوسته بودجه با توجه به b_{t+j} استفاده گردد، معادله (۱۳) بدین صورت تبدیل می‌گردد:

$$\sum_{t=0}^{\infty} (\prod_{i=0}^{t-1} R_i^{-1}) c_t = \sum_{t=0}^{\infty} (\prod_{i=0}^{t-1} R_i^{-1}) (1 - \tau_t^n) w_t n_t + [(1 - \tau_0^k) r_0 + 1 - \delta] k_0 + b_0 \quad (14)$$

با توجه به تحمیل شرایط متوالی داریم؛

$$\lim_{T \rightarrow \infty} (\prod_{i=0}^{T-1} R_i^{-1}) k_{T+1} = 0 \quad (15)$$

$$\lim_{T \rightarrow \infty} (\prod_{i=0}^{T-1} R_i^{-1}) \frac{b_{T+1}}{R_T} = 0 \quad (16)$$

خانوار تمایل به نقض شرایط تناوبی با انتخاب k_{t+1} یا b_{t+1} ندارد، چرا که تخصیص‌های و جایگزینی مصرف بیشتر در زمان محدود، باعث افزایش طول عمر بیشتر خواهد شد، امکان یک برنامه مصرف/ پس‌انداز منفی وجود ندارد، چرا که خانوار علاقه‌ای به وام از معاملات ضمنی ندارد.

پ) بنگاه‌ها

در هر زمان، نماینده تولید، بنگاه با استفاده از (w_t, r_t) اجاره سرمایه و نیروی کار از خانوار، تابع سود را حداکثر می‌کند.

$$\pi = F(k_t, n_t) - r_t k_t - w_t n_t \quad (17)$$

شرایط مرتبه اول عبارتند از:

$$r_t = F_k(t) \quad (18a)$$

$$w_t = F_n(t) \quad (18b)$$

تولید نهایی سرمایه برابر قیمت آن است که، حاشیه استفاده از آن را برای بنگاه مشخص می‌کند. تولید به صورت بازده ثابت به مقیاس است، سود خالص صفر و اندازه بنگاه‌های فردی نامشخص است.

برای رسیدن به شرایط تعادل معادله (۴) را در (۱۷) جایگزین می‌نماییم:

$$\pi = [F_k(t) - r_t] k_t + [F_n(t) - w_t] n_t \quad (19)$$

با توجه به توضیحات با وجود شرایط (۱۳) تعادل برقرار و سود خالص صفر است.

ت) مسئله رمزی^۱

ما نمادهای بدون علامت را برای نشان دادن توالی بی‌نهایت یکسان برای متغیرهای مربوط

استفاده می‌کنیم، به‌طور مثال؛ $c \equiv \{c_t\}_{t=0}^{\infty}$

تعریف: با توجه به معادله (۳) دنباله (g, k, n, c) امکان‌پذیر است.
تعریف: سیستم قیمت یک دنباله سه تایی غیرمنفی از (R, w, τ) است.
تعریف: سیاست دولت یک دنباله چهار تایی از $(\tau^n g, b, \tau^k, \cdot)$ است.
تعریف: تعادل رقابتی یک تخصیص عملی، از یک سیستم قیمت و سیاست دولتی است، به طوری که:

الف) سیستم قیمت و سیاست دولت توجه به حل مشکلات شرکت و خانوار دارند.
ب) با توجه به معادله (۵) تخصیص سیستم قیمت و سیاست دولتی روند محدودیت‌های بودجه دولتی را مرتفع می‌سازد.

تعادل رقابتی زیادی وجود دارد که توسط سیاست‌های مختلف دولتی نشان داده می‌شود. این چندگانگی مسئله رمزی را تحریک می‌کند.

تعریف: با توجه به b_0, k_0 مسئله رمزی معادله (۱) را در شرایط رقابتی ماکزیم می‌نماید (لیجون گاوپس و سارجنت^۱، ۲۰۰۴). البته در قسمت استخراج الگوی تحقیق با توجه به توضیحات قسمت مبانی نظری الگوی نهایی شبیه‌سازی شده ارائه خواهد گردید.

۲-۲. پیشنهاد تجربی تحقیق

- مطالعات خارجی

گرانادو^۲ و همکاران (۲۰۱۳)، در مطالعه‌ای به بررسی آثار اجزای مخارج دولت بر سیکل‌های تجاری در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه پرداخته‌اند. آنها در مطالعه خود ۱۴۵ کشور را در طول دوره ۲۰۰۷-۱۹۸۷ به کمک روش داده‌های تابلویی پویا گشتاور تعمیم یافته^۳ مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج آنها نشان می‌دهد که مخارج آموزش و همچنین سلامت در کشورهای

---

1. Liungqvist and Sargent
2. Granado
3. GMM

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۰۷

توسعه یافته رفتاری موافق سیکلی داشته، اما در کشورهای کمتر توسعه یافته رفتار هر دو متغیر مخالف سیکلی است.

سالاس^۱ (۲۰۱۴)، در مطالعه خود رفتار متقابل مخارج دولت و سیکل‌های تجاری را برای ۱۵ کشور منتخب و با استفاده از داده‌های ماهانه بین سال‌های ۲۰۱۲-۲۰۰۰ برآورد نموده است. وی در این راستا ابتدا شوک‌های موقتی و دائمی را به کمک فیلتر هودریک-پرسکات HP از یکدیگر تفکیک نموده و سپس جهت برآورد مدل از روش داه‌های تابلویی پویا گشتاور تعمیم یافته کمک گرفته است. برآورد‌های وی نتایج متفاوتی را نشان می‌دهد به نحوی که در برخی از کشورها چون آمریکا، بلژیک و فنلاند رابطه مخارج دولت و سیکل‌های تجاری مخالف سیکلی بوده و در برخی دیگر همچون انگلیس، آرژانتین و اکوادور این رابطه موافق سیکلی بوده است.

دی‌جیورجی و گامبتی^۲ (۲۰۱۵)، در مطالعه خود به بررسی رابطه میان سیکل‌های تجاری و رفتار مصرف پرداخته‌اند. آنها مدل خود را برای متغیر مصرف خانوارهای کشور ایالات متحده آمریکا و در طول سال‌های بین ۲۰۱۰-۱۹۸۴ برآورد نموده و در این راستا از روش‌های داده‌های تابلویی و تابع واکنش آنی کمک گرفته‌اند. نتایج آنها نشان می‌دهد که سیکل‌های تجاری به‌وجود آمده از شوک‌های مالی برون‌زا منجر به کاهش نابرابری در مصرف خانوارها در ایالات متحده شده که این تغییرات مصرف، متغیرهای سرمایه‌گذاری، مخارج دولت و همچنین تولید حقیقی را تحت تأثیرات متفاوت قرار خواهد داد.

پاپاجورجیو و همکاران^۳ (۲۰۱۶)، در تحقیقی با عنوان تعیین‌کننده‌های سیکل‌های تجاری و سیاست‌های مالی، مطالعه خود را برای دوازده کشور اروپایی در دوره ۲۰۱۲-۱۹۹۵ انجام داده، در این راستا از تلفیق رویکرد داه‌های تابلویی و تکنیک خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی^۴ کمک گرفته‌اند. آنها در پژوهش خود تأثیر دو دسته متغیرهای مرتبط با بودجه دولت و تجارت خارجی را بر ادوار تجاری در کشورهای مذکور مورد بررسی قرار داده‌اند. که نتایج نشان می‌دهد مخارج

1. Salas

2. DeGiorgi and Gambetti

3. Papageorgiou

4. Panel ARDL

سرمایه‌ای و مالیات‌های غیرمستقیم دولت مهمترین متغیرهای موافق سیکلی بوده و از سوی دیگر آزادی تجاری متغیری مخالف سیکلی می‌باشد. در مجموع آنها نتیجه می‌گیرند که سیاست‌های دولت و همگرایی مالی عمیق میان کشورها می‌تواند از نوسانات شدید سیکل‌های تجاری در کشورهای مذکور بکاهد.

اومان^۱ (۲۰۱۹)، در مقاله‌ای تحت عنوان "هماهنگ‌سازی چرخه‌های تجاری و چرخه‌های مالی در منطقه یورو" با استفاده از فیلتر هودریک پرسکات نوسانات چرخه‌های مالی و تجاری را در بازه سال‌های ۲۰۱۶-۲۰۰۸ در منطقه یورو استخراج گردیده است. با استفاده از تجزیه و تحلیل هماهنگی و شباهت بین چرخه‌های تجاری و چرخه‌های مالی، به نتایج همچون؛ ۱- نسبت اعتبار به تولید ناخالص داخلی منطقه یورو که در سال‌های قبل از رکود اقتصادی بسیار بالا بوده است، ۲- هماهنگی چرخه‌های مالی کمتر از چرخه‌های تجاری است، ۳- هماهنگ‌سازی در چرخه‌های تجاری نسبت به چرخه‌های مالی بیشتر است، ۴- عدم هماهنگی چرخه‌های مالی بین کشورهای منطقه یورو از جمله آلمان برجسته‌تر است، ۵- کشورهای دارای نوسانات بالا در چرخه‌های مالی از جمله آلمان بعد از ۲۰۰۲ واگرایی را تجربه کرده‌اند، دست یافته‌اند.

لودیج و سودان^۲ (۲۰۱۹)، در مقاله‌ای تحت عنوان "اعتبار، شرایط مالی و چرخه تجاری در چین" با استفاده از روش VAR نقش شرایط مالی را در شکل‌گیری چرخه‌های تجاری در بازه سال‌های ۲۰۱۷-۲۰۰۵ بررسی نموده‌اند. شاخص‌های مالی مورد نظر تحقیق مزبور، متغیرهایی همچون؛ نرخ بهره، بازده اوراق قرضه، جریان اعتبار و سهام بوده و نتایج حاکی از این است که جریان اعتبار نقش مهمی در شکل‌گیری چرخه‌های تجاری چین داشته است. در ادامه، در قالب سناریوهای مختلف تأثیرات تغییرات جریان اعتبارات را بر چرخه‌های تجاری بررسی شده و نتایج مبین این امر بوده که رشد اعتبارات در طی بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸ تنش چرخه‌های

---

1. OMAN

2. Lodge and Soudan

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۰۹

تجاری را کاهش می‌دهد و کاهش اعتبارات در اواخر ۲۰۱۶ کندی رشد فعالیت‌های اقتصادی را دامن زده است.

- مطالعات داخلی

ابونوری و همکاران (۱۳۷۸)، مقاله‌ای تحت عنوان " اثر سیاست مالی بر متغیرهای کلان اقتصاد ایران: رهیافتی از روش خودرگرسیون برداری " به بررسی اثرات درآمدهای مالیاتی و مخارج جاری و عمرانی به عنوان ابزارهای سیاست مالی بر متغیرهای کلان اقتصادی مانند؛ تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری کل، مصرف خصوصی و تورم در اقتصاد ایران، با استفاده از داده‌های فصلی (۱۳۸۵-۱۳۷۳) از روش خودرگرسیون برداری پرداخته‌اند. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که مقدار مالیات، مخارج جاری و عمرانی اثرات مثبت، و نرخ بهره حقیقی اثر منفی بر تولید ناخالص داخلی دارد و مخارج عمرانی دارای سهم اندک در ایجاد نوسانات سرمایه‌گذاری است. با توجه به سهم زیاد مخارج جاری و درآمد مالیاتی در ایجاد نوسانات تولید ناخالص داخلی، استفاده از مخارج عمرانی به عنوان اهرم سیاست‌گذاری مالی بر مخارج جاری و درآمدهای مالیاتی ترجیح داده می‌شود. با عنایت به نتایج به دست آمده، نمی‌توان انتظار داشت که مخارج جاری دولت و مالیاتها در تأمین ثبات اقتصادی از اثرگذاری کافی برخوردار باشند.

غلامی و هژبر کیانی (۱۳۹۳)، به " بررسی موقعیت چرخه تجاری در ایران و تأثیر آن بر کارآیی برنامه‌های محرک مالی و سرمایه‌گذاری " نموده‌اند. بدین منظور، در ابتدا ادوار تجاری با استفاده از روش فیلترینگ هودریک - پرسکات و داده‌های سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۳۸ استخراج شده‌است. سپس سال‌های مذکور بر حسب موقعیت چرخه تجاری به دو رژیم شامل رژیم بالا و رژیم پایین تفکیک و اثرات شوک‌های برنامه‌های محرک مالی (افزایش مخارج دولت و کاهش مالیات) بر رشد اقتصادی بررسی شده است. این بررسی از طریق برآورد یک الگوی VAR آستانه‌ای شامل سه متغیر تولید ناخالص داخلی، مخارج دولت و مالیات با فرض واریانس ناهمسانی جملات اختلال در دو رژیم مذکور و استخراج توابع عکس‌العمل آنی و تجمعی انجام شده‌است. نتایج بیانگر این است که کارایی برنامه‌های محرک مالی دولت به موقعیت چرخه تجاری وابسته

است. به طوری که، برنامه محرک مالی به صورت افزایش مخارج دولت و کاهش مالیات به ترتیب در رژیم پایین و بالا کارآتر هستند. براین اساس، بهترین برنامه محرک مالی دولت جهت تحریک رشد اقتصادی در شرایط رکودی افزایش مخارج دولت و در شرایط رونق کاهش مالیات می‌باشد. طیب‌نیا و تقی‌ملایی (۱۳۹۵)، در مقاله‌ای تحت عنوان "برخی حقایق ادوار تجاری در اقتصاد ایران" به دنبال بررسی خصوصیات ادواری اقتصاد ایران با استفاده از روشهای مختلف روندزدایی همچون؛ روش هودریک-پرسکات، روش بوریچ و نلسون و روش فیلتر میان‌گذر و مقایسه نتایج در این زمینه در بازه زمانی ۱۳۹۲-۱۳۶۷ به صورت داده‌های فصلی پرداخته‌اند. شواهد نشان می‌دهد که لحاظ کردن یک فرایند ریشه واحد برای روند تولید و اجزای آن هنگام استخراج اجزای ادواری، تأثیر قابل توجهی بر نظم‌های آماری بین جزء ادواری متغیرهای مهم اقتصاد کلان دارد. این موضوع هم در خصوص تشخیص دوره‌های رونق و رکود و هم پراکنندگی و هم حرکتی متغیرها نیز مصداق دارد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که همسویی رفتار مصرف، سرمایه‌گذاری و دستمزد واقعی و همچنین تقدم و تأخر سرمایه‌گذاری و واردات به فروض در نظر گرفته شده برای روند متغیرها (تفاضل پایا بودن و یا نبودن) بستگی دارد. همچنین نتایج بیانگر آن است که سطح عمومی قیمت‌ها در ایران رفتاری ضدسیکلی و صادرات و واردات رفتاری موافق سیکلی دارند. از نظر تقدم و تأخر زمانی نیز در همه روشها صادرات واکنشی متأخر نسبت به تولید دارد و غالب نتایج رفتار واردات را پیشرو و رفتار سطح عمومی قیمت‌ها را متأخر نسبت به تولید ارزیابی می‌کنند.

رستم‌زاده و گودرزی (۱۳۹۶)، در مقاله‌ای تحت عنوان "پیش‌بینی وقوع سیکل‌های تجاری در اقتصاد ایران" به بررسی و پیش‌بینی سیکل‌های تجاری در اقتصاد ایران در دوره زمانی ۱۳۹۲-۱۳۷۰ با استفاده از داده‌های فصلی پرداخته‌اند. برای این منظور ابتدا به استخراج سیکل‌های تجاری متغیرهای تحقیق از فیلترهای میان‌گذر پرداخته شده و به منظور پیش‌بینی وقوع سیکل‌های تجاری، از روش‌های رگرسیون لجیت و پروبیت استفاده نموده‌اند. متغیرهای مورد استفاده در این تحقیق شامل: درآمدهای نفتی، مخارج دولت، نرخ تورم، تعداد پروانه‌های

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۱۱

ساختمانی صادر شده و میزان واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای می‌باشد. نتایج مدل برازش شده نشان‌دهنده این است که چنانچه درآمدهای نفتی، نرخ تورم و میزان واردات کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای افزایش یابد، احتمال وقوع رونق افزایش می‌یابد. افزایش تعداد جوازهای ساخت و ساز صادر شده احتمال وقوع رونق در اقتصاد را کاهش می‌دهد. پیش‌بینی درون نمونه‌ای نشان می‌دهد که مدل‌ها در ۹۵ درصد موارد مشاهدات را به درستی طبقه‌بندی نموده‌اند. در نتیجه قدرت پیش‌بینی درون نمونه‌ای همه مدل‌ها یکسان است. سپس با استفاده از این مدل به پیش‌بینی برون نمونه‌ای برای فاصله زمانی ۱۳۹۴-۱۳۹۲ پرداخته شده است. نتایج نشان‌دهنده توانایی بالای مدل در پیش‌بینی خارج از نمونه می‌باشد.

همان‌طور که مشهود است، در اکثر تحقیقات داخلی و خارجی صرفاً به تشکیل، پیش‌بینی، تجزیه و تحلیل سیکل‌های تجاری و هم‌حرکتی سیاست‌های مالی با سیکل‌های تجاری پرداخته شده و در مورد این مهم که نقش سیاست‌های مالی در هنگام مدیریت ادوار تجاری چه تأثیری بر متغیرهای کلان اقتصادی داشته باشد، اشاره‌ای نداشته، از طرفی شرایط خاص اقتصاد ایران که با فشارهای خارجی و سبب ایجاد بحران‌های داخلی شده است، اهمیت عملکرد دولت و بررسی نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی متغیرهای کلان اقتصادی همانند؛ حجم مصرف جامعه، حجم تراز تجاری و نرخ بهره واقعی در انحرافات ادوار تجاری را در شرایط تعهدی^۱ را خاطر نشان می‌نماید، که سعی گردیده شده در این مقاله به آن اشاره گردد.

۱. به‌لحاظ گستردگی مبحث صرفاً در ادامه به‌طور مختصر دوره‌های تعهدی اقتصاد ایران توضیح داده شده که اشاره می‌گردد و در صورت نیاز خوانندگان ارائه می‌گردد. بنابراین، از سال‌هایی ۱۳۵۸ تاکنون اقتصاد ایران تحت فشار انواع مختلف تحریم‌های اقتصادی بوده، که بیشترین فشار بر اقتصاد ایران به ترتیب در سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۷۴ و ۱۳۸۶-۱۳۸۴ به‌جزء سال ۱۳۹۳ اتفاق افتاده که شامل تحریم فروش نفت، محدودیت سیستم بانکی و محدودیت سیستم مالی افراد حقیقی و حقوقی است و می‌توان این دوره را به‌صورت تعهد کامل مدنظر قرار داد. بنابراین در این پژوهش جامعه آماری تحقیق به سه بخش تقسیم شده که، سال‌های ۱۳۵۷-۱۳۵۰ بدون تعهد و سال‌های ۱۳۵۸-۱۳۹۵، به‌جزء ۱۳۷۴، ۱۳۷۵، ۱۳۷۶، ۱۳۸۶، ۱۳۸۷، ۱۳۸۹، ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ که برای تعهد کامل مدنظر قرار گرفته شده، شرایط تعهد محدود مدنظر قرار گرفته شده است.

۳. مدل تحقیق

با توجه به توضیحات در بخش مبانی نظری به فرض تبعی، اقتصاد از دو کشور شکل گرفته: کشور اصلی یا کشور مورد نظر (HC) و بقیه جهان (RW). در HC جمعیت ریسک‌خشی^۱ هستند، از مصرف و اوقات فراغت لذت می‌برند. دولت در این جا خیرخواه است و جریان مالیه برونزا است که در آن هزینه‌های عمومی با وضع مالیات و انتشار اوراق قرضه به داخل و فروش نفت اداره می‌گردد. اقتصاد با شوک‌های مخارج دولتی، بهره‌وری و پولی^۲ $S_t = \{a_t, g_t, m_t\}$ روبرو است. در RW، جمعیت ریسک‌خشی هستند و منابع اولیه^۳ با موجودی ثابت در هر دوره زمانی روبرو هستند. این منابع می‌توانند مصرف یا به HC قرض داده شوند. در این اقتصاد هیچ عدم اطمینان از حکومت مرکزی وجود ندارد. عامل تنزیل در دو کشور β فرض می‌گردد.

۳-۱. خانوار در HC

کالاهای مصرفی در HC تولید می‌شوند که تابع تولید به صورت خطی از شوک بهره‌وری و نیروی کار تبعیت می‌کند.

$$Y_t = a_t n_t \quad (20)$$

بازار نیروی کار رقابت کامل است، بنابراین فرض می‌گردد^۴ که برای همه دوره‌های زمانی $W_t = a_t$ است. مطلوبیت خانوار در HC شامل مصرف و اوقات فراغت می‌باشد، ذخیره منابع در هر دوره زمانی یکنواخت است. برای سهولت تفسیر، فرض می‌گردد که خانوار می‌تواند پس‌انداز را

۱. برای ثبات شرایط در بررسی مدل، جمعیت را ریسک‌خشی در نظر گرفته می‌شود.

۲. به لحاظ اینکه اقتصاد ایران یک اقتصاد نفتی است، تبدیل درآمد نفتی در داخل کشور باعث خلق پول و شوک پولی می‌گردد.

3. Endowment

۴. اثبات فرمول (۲۰):

$$W_t = P \cdot MP_{n_t} \rightarrow Y_t = W_t \cdot n_t$$

$$Y_t = P \cdot MP_{n_t} \cdot n_t$$

که در این جا $[n_t = (1 - l_t)]$ است.

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۱۳

با شرایط خاص با دولت معامله نمایند و به شرط این که دولت از خرید بدهی‌های خارجی مالیات اخذ می‌نماید، وجود دسترسی خانوار به بازارهای سرمایه بین‌المللی در تجزیه و تحلیل تغییری ایجاد نمی‌کند (آگوری و عمادور^۱-۲۰۱۱).

با توجه به توضیحات، تابع مطلوبیت مورد انتظار اقتصاد HC که باید حداکثر گردد، بدین صورت است:

$$E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t u(C_t, L_t) \quad (21)$$

حداکثرسازی تابع مطلوبیت^۲ با توجه به قید بودجه محدود بدین صورت است:

$$b_{t-1}(s_t) + (1 - \tau_t^l)a_t(1 - L_t) = C_t(1 + \tau_t^c) + \sum_{s_t} b_t(s_{t+1})p_t^b(s_{t+1}) + GT_t \quad (22)$$

که در آن؛

C_t : مصرف بخش خصوصی

L_t : فراغت

GT_t : مجموع غیر منفی پرداخت‌های انتقالی دولتی در زمان t

$b_t(s_{t+1})$: اوراق قرضه صادر شده در زمان t مشروط به وضعیت اقتصادی در دوره $t+1$

τ_t^l : نرخ مالیات بر درآمد کار

τ_t^c : نرخ مالیات بر مصرف

$p_t^b(s_{t+1})$: قیمت اوراق قرضه مشروط به وضعیت اقتصادی در دوره آینده.

1. Aguiar and Amador

۲. تابع مطلوبیت خوش رفتار است:

۱- $(u: X \rightarrow \mathbb{R})$ معرف رتبه‌بندی تابع مطلوبیت است، جایی که $X \equiv (0, \infty) \times (0, n)$ با $0 < \tilde{n} \leq \infty$ ، تابع مطلوبیت حقیقی، پیوسته، غیر تهی، فزاینده و بسته در فضای $\mathbb{R}$ است.

۲- تابع مطلوبیت نسبت به مصرف یکنواخت و فزاینده ($u_c > 0$)، نسبت به اشتغال یکنواخت و کاهنده ($u_n < 0$) و

مطلوبیت نهایی نزولی است پس $[u_{cc} < 0, u_{nn} < 0]$ و $[u_{cc}u_{nn} - (u_{cn})^2 > 0]$.

۳- مصرف و کار کالاهای نرمال هستند: $u_{nn}u_c - u_{cn}u_n \leq 0$ ، $u_{cc}u_n - u_{cn}u_c \geq 0$

۴- فرضیه محدودیت‌های عبارتند از: $u_{cn}(u^{cn}/u_c - u^{nn}/u_n)$ و $u_{cc}(u^{cc}/u_c - u^{cn}/u_n)$

محدودیت تابع عبارتند از: $(c, n) \in (\epsilon_c, \infty) \times (0, \epsilon_n)$ ، $\epsilon_c > 0$ ، $\epsilon_n \in (0, \tilde{n})$

۳-۲. دولت در HC

دارایی دولت یک جریان برونزا از هزینه‌های عمومی است، $[g_t]_t^\infty = 0$ که به وسیله وضع مالیات بر درآمد کار، مالیات بر مصرف، یا انتشار یک دوره اوراق قرضه دولتی مشروط بر فروش و با توجه به این که اقتصاد ایران یک اقتصاد نفتی است، بنابراین بخشی از درآمد دولت از فروش نفت و تبدیل درآمد نفتی (دلار به ریال) همان خلق پول، تأمین می‌گردد. محدودیت بودجه دولت عبارتند از:

$$g_t - GT_t = \tau_t^l a_t (1 - L_t) + \tau_t^c c + \sum_{s^t} b_t(s_{t+1}) p_t^b(s_{t+1}) - b_{t-1}(s_t) + T_t + O_t + \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} \quad (23)$$

در این جا:

O_t : درآمد حاصل از نفت

$\frac{m_t - m_{t-1}}{p_t}$: درآمد حاصل از خلق پول. اگر b_{t-1} ، منابع اولیه دارایی دولت باشد، جریان هزینه‌های عمومی مالی از مالیات می‌تواند در همه زمان‌ها صفر، می‌تواند، باشد. دولت یک تخفیف از مازاد ثروت مالی را برای عموم مردم تنظیم می‌کند ($GT_t > 0$)، و اگر، دولت در اخذ مالیات انحراف داشته باشد آن گاه ($GT_t = 0$) می‌باشد.

۳-۳. قراردادهای بین‌المللی

دولت در HC می‌تواند با یک قرارداد ریسک را با RW به اشتراک بگذارد، قراردادهای، $\{T_t\}_t^\infty = 0$ ، بین دو کشور می‌تواند با توجه به سه حالت منعقد گردد:

حالت اول: انتظار می‌رود ارزش فعلی تنزیل تغییرات نقل و انتقالات به RW برابر صفر است.

$$E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t T_t = 0 \quad (24)$$

در این حالت دو طرف در قرارداد با آرامش و امنیت وظایف خود را انجام می‌دهند. ورود آزاد و رقابت کامل در بازار وام‌دهندگان وجود دارد، به طوری که قرارداد قرض دادن به کشور HC

با سود صفر است، لذا هر یک از طرفین در صورت احساس ضرر می‌تواند، بدون محدودیت از قرارداد خارج شود (مارست و ماریمون^۱ -۱۹۹۲).

حالت دوم: در یک نقطه خاص، در صورتیکه ارزش ترک ادامه استراتژی اول بیش از ارزش ادامه ماندن در قرارداد باشد، قرارداد را ترک می‌نمایند. لذا برای جلوگیری از هرگونه خروج یک جانبه هر کشور از قرارداد، قرارداد انتقال باید با محدودیت مشارکت طراحی گردد. محدودیت مشارکت بر HC عبارتند از:

$$V_t = E_t \sum_{j=0}^{\infty} \beta^j u(c_{t+j}, l_{t+j}) \geq V_t^a \quad \forall s^t \quad (25)$$

در این قسمت؛

V_t^a : مجموع انتظاری از مطلوبیت عوامل است، وقتی که کشوری در قرارداد با کشور RW، ترک قرارداد می‌کند. در این جا محرومیت دائم از بازار مالی بین‌المللی به‌عنوان معیار خاص ترک قرارداد فرض می‌شود. فرض دیگر این است که دولت تعهدات خارجی خود، بر روی بدهی‌های داخلی انتقال می‌دهد. در نتیجه، دولت ناچار به اجرای یک بودجه متعادل پس از آن می‌باشد. البته در این حالت شوک بهره‌وری بالاتر از شوک مخارج دولتی و پولی است، در واقع وضعیت مطلوب این حالت باعث می‌گردد، کشور RW انگیزه بیشتر برای روابط تجاری با کشور HC داشته باشد.

حالت سوم: وضعیت شوک‌ها در زمان^۲ بستن قراردادهای بین‌المللی بسیار اهمیت دارند. لذا با وجود زمان خوب (رونق) در HC محدودیت مشارکت برای RW بدین صورت است:

$$E_t \sum_{j=0}^{\infty} \beta^j T_{t+j} \leq \underline{\beta} \quad \forall s^t \quad (26)$$

در طول دوره دولت در HC می‌تواند هر یک از شرایط (۲۴) تا (۲۶) را انتخاب کند، با این انتخاب تا حدی شوک در هزینه و درآمد انتقال خواهد یافت. محدودیت‌های داده شده در

1. Marcet and Marimon

۲. شرایط خوب و بد به ترتیب معرف دوره‌های رونق و رکود اقتصادی می‌باشد. شرایط خوب، شرایطی است که در آن نرخ رشد تولید ناخالص داخلی بالاتر از نرخ رشد میانگین و شرایط بد، شرایطی است که در آن نرخ رشد تولید ناخالص داخلی کمتر از نرخ رشد میانگین باشد (کامینسکی، ۲۰۰۴).

معادله (۲۶) خارج از گزینه‌های V_t^a ، β ، این قرارداد یکی از حالت‌های ممکن برای حداکثر اشتراک‌گذاری ریسک میان HC و RW می‌باشد. مقدار β به صورت برون‌زا تعیین می‌گردد و میزان نقل و انتقالات به HC را تعیین می‌کند. با وجود وضعیت بد، کشور RW در قرارداد شرایط خاص را مدنظر قرار می‌دهد (آلوزو و جری مان^۱-۲۰۰۰) و (آبراهام و کارسلس^۲-۲۰۰۹).

در حالت استقلال اقتصادی^۳ کشور HC، V_t^a ، برابر حالتی است که کشور HC در صورت خروج از قرارداد هیچ‌گونه مجازاتی را پرداخت نمی‌کند، این حالت باعث باقی ماندن کشور در حالت استقلال اقتصاد مالی برای همیشه می‌باشد.

زمانی که $\beta = 0$ ، حالتی است که در آن کشور RW در مورد بیمه قرارداد با کشور HC بی‌تفاوت است. در این حالت محدودیت مشارکت برای کشور RW با توجه به بی‌تفاوتی نسبت به عامل ریسک، در هر دوره میزان D به‌طور قطعی دریافت خواهد نمود. استقلال اقتصادی کشور RW بدین صورت بیان می‌گردد ($\sum_{j=0}^{\infty} \beta^j c_{t+j}^{RW,a} = \sum_{j=0}^{\infty} \beta^j D$)، ارزش تداوم ماندن در قرارداد عبارتند از:

$$E_t \sum_{j=0}^{\infty} \beta^j c_{t+j}^{RW,a} = E_t \sum_{j=0}^{\infty} \beta^j c_{t+j}^{RW,a} (D - T_{t+j})$$

بنابراین، در حالت $\beta = 0$ ، مجموع نرخ‌های تنزیل انتقالی آینده (T_t) نمی‌تواند مثبت باشد.

در حالتی که $\beta > 0$ ، ارزش قرارداد کشور RW با کشور HC تحت الشعاع دلایلی فراتر از جریان مصرف آینده است. به‌عنوان مثال، این دلایل می‌توانند به این معنی باشند که کشور RW در مورد مطلوبیت کشور HC احتیاط می‌کند، یا این که از آن واهم دارد که یک وقفه باعث وضعیت بی‌ثباتی جهانی گردد.

در مقابل، $\beta < 0$ ، حالتی است که ریسک بالا است، بدان معنا که کشور RW توجهی به رفاه اجتماعی کشور HC ندارد و قرارداد را با توجه به بیمه کامل منعقد می‌کند.

-
1. Alvarez and Jermann
  2. Abraham and Cárceles
  3. Autraky

ایده اصلی، در این بخش، این است که قرارداد انتقال شرح داده شود که به شکل یک برنامه‌ریزی مرکزی در انتقال عوامل میان کشور HC و کشور RW، ریسک به صورت پارتنری اشتراک گذاری گردد. البته این عامل باعث محدودیت بر بازار تعادل رقابتی اوراق قرضه می‌گردد. مشکل برنامه‌ریزی می‌تواند در بازار غیرمتمرکز به صورت تعادل رقابتی باعث محدودیت‌های بر روی اوراق قرضه گردد، لذا در این جا محدودیت بر بدهی به صورت محدودیت بر مشارکت الزام آور تبدیل می‌شود.

۳-۴. تعادل

نقل و انتقالات در اقتصاد به صورت تعادل رقابتی است. تعادل رقابتی با نقل و انتقالات به وسیله تخصیص $\{C_t, L_t\}_t^\infty = 0$ ، یک سیستم قیمتی $\{p_t^b\}_t^\infty = 0$ ، سیاست‌های دولتی (توانایی شرایط اجرایی) $\{O_t, g_t, T_t, GT_t, b_t\}_t^\infty = 0$ ، شوک‌ها $\{a_t, g_t, m_t\}_t^\infty = 0$ و انتقالات $\{T_t\}_t^\infty = 0$ ، بنابراین: سیاست‌های دولت، با توجه به محدودیت‌های بودجه دولت معادله (۶) و $GT_t \geq 0$ مشخص شده است.

تخصیص و قیمت از محدودیت خانوار حل خواهد گردید.

انتقالات بین‌المللی با توجه به معادلات (۲۴) تا (۲۶) مورد توجه قرار خواهد گرفت.

امکان‌سنجی محدودیت‌های تخصیص انتقال بدین صورت است^۱:

$$C_t + g_t = a_t(1 - L_t) + T_t + O_t + \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} \quad (27)$$

۳-۵. سیاست مالی مطلوب در چارچوب الگوی رمزی

دولت در HC از لحاظ برنامه‌ریزی خیرخواه رفتار می‌کند و انتخاب نرخ مالیات‌ها، نقل و انتقالات تجاری با توجه به قید $\{T_t, b_t, T_t\}_t^\infty = 0$ بر قرار است، با توجه به تمام محدودیت‌های حداکثر مطلوبیت خانوار به شرح زیر است:

$$\max^\infty E_0 \sum_{t=0}^\infty \beta^t u(C_t, L_t) \quad (28)$$

۱. با توجه به معادلات (۲۲) و (۲۳) معادله (۲۷) بدست می‌آید.

$$S. t: \begin{cases} C_t + g_t = a_t(1 - L_t) + T_t + O_t + \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} & (27) \\ E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t (u_{c,t} c_t - u_{l,t} (1 - l_t)) \geq u_{c,0} b_{-1} & (28) \\ E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t T_t = 0 & (24) \\ E_t \sum_{j=0}^{\infty} \beta^j u(c_{t+j}, l_{t+j}) \geq V_t^a \forall s^t & (25) \\ E_t \sum_{j=0}^{\infty} \beta^j T_{t+j} \leq \underline{\beta} \forall s^t & (26) \end{cases}$$

معادله (۲۸) شرایط قابلیت اجرا^۱ نامیده می‌شود و با محدودیت بودجه میان دوره‌ای خانوارها مطابقت دارد، این شرایط مبین شرایط استاندارد مطلوب بلندمدت و بین دوره‌ای محدودیت خانوار و محدودیت شرایط انتقالات بر اوراق قرضه است. بنابراین با توجه به محدودیت قبلی که $GT_t \geq 0$ را نشان می‌دهد در معادله (۲۸) نابرابری باعث می‌گردد که، علامت ضرایب لاگرانژ مشخص گردد.

بنابراین؛ برای استخراج مالیات بر درآمد با فرض این که $q_t^0 = 1$ و مالیات بر مصرف نیز مدنظر نیست، بدین صورت تابع لاگرانژ تشکیل می‌گردد:

$$\mathcal{L} = \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t u(c_t, 1 - n) + \lambda \left\{ \sum_{t=0}^{\infty} q_t^0 (1 - \tau_t^n) a_t n_t + [(1 - \tau_0^k) T_0 + 1 - \delta] k_0 - \sum_{t=0}^{\infty} q_t^0 c_t \right\}$$

$$c_t: \beta^t u_{c,t} - \lambda q_t^0 = 0 \Rightarrow (1 - \tau_t^n) a_t = \frac{u_{l,t}}{u_{c,t}}$$

$$l_t: -\beta^t u_{l,t} + \lambda q_t^0 (1 - \tau_t^n) a_t = 0$$

در نهایت:

$$\tau_t^n = 1 - \frac{1}{a_t} \times \left(\frac{u_{l,t}}{u_{c,t}} \right) \tag{۲۹}$$

برای استخراج مالیات بر مصرف و فروش فرض می‌گردد که $q_t^0 = 1$ و مالیات بر نیروی کار نیز صفر است، بدین صورت تابع لاگرانژ بیان می‌گردد:

$$\mathcal{L} = \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t u(c_t, 1 - n) + \lambda \left\{ \sum_{t=0}^{\infty} q_t^0 a_t n_t + [(1 - \tau_0^k) T_0 + 1 - \delta] k_0 - \sum_{t=0}^{\infty} q_t^0 (1 + \tau_t^c) c_t \right\}$$

$$c_t: \beta^t u_{c,t} - \lambda (1 + \tau_t^c) c_t q_t^0 = 0 \Rightarrow (1 - \tau_t^c) \frac{1}{a_t} = \frac{u_{l,t}}{u_{c,t}}$$

$$l_t: -\beta^t u_{l,t} + \lambda q_t^0 a_t = 0$$

بنابراین مشخص می‌گردد که:

$$\tau_t^c = 1 - a_t \times \left(\frac{u_{l,t}}{u_{c,t}} \right) \tag{۳۰}$$

1. Implementability condition

در ادامه بحث، تابع لاگرانژ برای سیاست‌های مالی بهینه با توجه به قیود شرایط تعهد محدود به شرح زیر مد نظر قرار خواهد گرفت. ضرایب لاگرانژ برای قیود (۲۴) تا (۲۸) به ترتیب عبارتند از؛ $\lambda, \mu_t^1, \mu_t^2, \psi_t$ و Δ است.

$$\mathcal{L} = E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \left\{ [u(C_t, L_t) - \Delta (u_{c,t} c_t - u_{l,t} (1 - l_t)) - \lambda T_t + \mu_t^1 u(C_{t+j}, L_{t+j}) - \mu_t^2 T_{t+j}] - \psi_t \left(C_t + g_t - a_t (1 - L_t) - T_t - O_t - \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} \right) - \mu_t^1 (V_t^a) + \mu_t^2 (\underline{\beta}) + \Delta (u_{c,0} b_{-1}) \right\}$$

با توجه به مطالعه (ماریمون و همکاران-۲۰۱۱)، محدودیت‌های مشارکت در زمان t ، معادله (۲۵) و معادله (۲۶) شامل متغیرهای درون‌زا آینده‌ای است که بر تخصیص فعلی تأثیر می‌گذارند، بنابراین در نتایج برنامه‌نویسی استاندارد پویا به‌طور مستقیم اعمال نمی‌شوند. لذا برای غلبه بر این مشکل، در تابع لاگرانژ رویکردی که در مطالعه مارست و ماریمون ارائه شده است را اعمال می‌گردد. با توجه به این فرض $\mu_t^1 = \mu_{t-1}^1 + \mu_t^1, \gamma_t^1 = \mu_{t-1}^1 + \mu_t^1$ ، لاگرانژ را دوباره بدین صورت بازنویسی می‌گردد^۱:

$$\mathcal{L} = E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \left\{ [(1 + \gamma_t^1) u(C_t, L_t) - \Delta (u_{c,t} c_t - u_{l,t} (1 - l_t)) - T_t (\lambda + \gamma_t^2)] - \psi_t \left(C_t + g_t - a_t (1 - L_t) - T_t - O_t - \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} \right) - \mu_t^1 (V_t^a) + \mu_t^2 (\underline{\beta}) + \Delta (u_{c,0} b_{-1}) \right\}$$

اگر علامت‌های $\mu_t^1 \geq 0, \mu_t^2 \geq 0, \Delta \leq 0$ بدین صورت باشد، باعث مشکل می‌گردد. γ_t^1, γ_t^2 به ترتیب، مجموع ضرایب لاگرانژ گذشته μ_t^1, μ_t^2 است و به‌طور خلاصه تمام محدودیت‌ها در تمام دوره‌های گذشته بیان می‌نماید. بنابراین γ_t^1, γ_t^2 می‌تواند به عنوان مجموعه‌ای از جرائم (جبران خسارت) برای هر کشور که بخواهد قرارداد را ترک کند بیان گردد. بنابراین با توجه به توضیحات اگر، " $\mu_t^1 \geq 0, \mu_t^2 \geq 0, \gamma_t^1, \gamma_t^2$ " باشد، مین محدودیت مشارکت بیشتر است.

در $t \geq 1$ ، توابع سیاستی در فضای $\Gamma^1 \times \Gamma^2 \times A \times \mathcal{G}$ که $\mathcal{G} = \{g_1, g_2, \dots, g_n\}$ مجموعه‌ای از تمام واقعیات ممکن از شوک هزینه‌های عمومی، $A = \{a_1, a_2, \dots, a_n\}$ مجموعه‌ای از تمام واقعیات ممکن برای بهره‌وری است. $\Gamma^1 \subseteq [0, \infty]$ و $\Gamma^2 \subseteq [0, \infty]$ است که مجموعه‌ای از تمام واقعیات ممکن از هزینه که به γ_t^1, γ_t^2 بستگی دارد. بنابراین به‌طور خلاصه، متغیرهای حالت^۲ در این مدل

۱. فرض می‌گردد که، $\gamma_{-1}^1 = 0, \gamma_{-1}^2 = 0$ است.

2. State variables

عبارتند از؛ g_t, a_t, m_t, o_t و متغیرهای کنترل^۱ عبارتند از؛ $\lambda, \mu_t^1, \mu_t^2, \psi_t, \Delta, T_t, l_t, c_t$ است که برای یافتن مسیر بهینه نسبت به متغیرهای کنترل از تابع لاگرانژ مشتق گرفته خواهد شد.

$$F.O.C(c_t) : (1 + \gamma_t^1)u_{c,t} - \psi_t - \Delta(u_{cc,t}c_t + u_{c,t} - u_{cl,t}(1 - l_t)) = 0$$

$$F.O.C(l_t) : (1 + \gamma_t^1)u_{l,t} - a_t\psi_t - \Delta(u_{cl,t}c_t + u_{l,t} - u_{ll,t}(1 - l_t)) = 0$$

$$F.O.C(T_t) : \psi_t - (\lambda + \gamma_t^2) = 0$$

$$F.O.C(\psi_t) : C_t + g_t - a_t(1 - L_t) - T_t - O_t - \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} = 0$$

$$F.O.C(\mu_t^1) : V_t^a = 0$$

$$F.O.C(\mu_t^2) : \underline{\beta} = 0$$

$$F.O.C(\lambda) : -T_t = 0$$

با توجه به مشتق اول نسبت به T_t ^۲ و جایگذاری در مشتقات مرتبه اول مصرف و اوقات فراغت، روابط بدین صورت تبدیل می‌گردند؛

$$c_t : (1 + \gamma_t^1)u_{c,t} - (\lambda + \gamma_t^2) - \Delta(u_{cc,t}c_t + u_{c,t} - u_{cl,t}(1 - l_t)) = 0 \quad (۳۱)$$

$$l_t : (1 + \gamma_t^1)u_{l,t} - (\lambda + \gamma_t^2)a_t - \Delta(u_{cl,t}c_t + u_{l,t} - u_{ll,t}(1 - l_t)) = 0 \quad (۳۲)$$

با توجه به پیشنهاد ۲، در مطالعه باندوک و کاپریولی (۲۰۱۴)، برای سازگاری انگیزه روابط

بین HC و RW تابع مطلوبیت را به صورت لگاریتمی برای مصرف و اوقات فراغت و از هم جدا فرض می‌گردد:

$$u(C_t, L_t) = \alpha \log C_t + \delta \log L_t \quad (۳۳)$$

^۳ است، $\alpha > 0.8 > 0$.

بنابراین برای بررسی تأثیرات مخارج دولت، تابع مطلوبیت (۲۱) را با توجه به قید (۲۷)

ماکزیمم می‌گردد، تا متغیرهای مصرف، اوقات فراغت، مخارج دولتی و تولید ناخالص داخلی شبیه‌سازی گردد.

$$\mathcal{L} = E_0 \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t \left\{ u(C_t, L_t) - \psi_t \left(C_t + g_t - a_t(1 - L_t) - T_t - O_t - \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} \right) \right\}$$

مشتقات اول عبارتند از:

1. Control variables

$$2. \psi_t = (\lambda + \gamma_t^2)$$

۳. به لحاظ گسترده‌ی اثبات پیشنهاد ۲، در مقاله حاضر ارائه نشده ولی در صورت درخواست خوانندگان مقاله مراحل اثبات در اختیار آن‌ها گذاشته خواهد شد.

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۲۱

$$F. O. C (c_t) : u_{c,t} - \psi_t = 0$$

$$F. O. C (l_t) : u_{l,t} - a_t \psi_t = 0$$

$$F. O. C (\psi_t) : C_t + g_t - a_t(1 - L_t) - T_t - O_t - \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} = 0$$

از برابری مشتق اول (c_t) و (l_t) به دست می‌آید:

$$\psi_t = u_{c,t} = \frac{u_{l,t}}{a_t}$$

با توجه به تابع مطلوبیت (۳۳)، (c_t) و (l_t) عبارتند از:

$$c_t = \frac{\alpha}{\alpha + \delta} \left[a_t + T_t + O_t + \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} - g_t \right] \quad (34)$$

$$l_t = \frac{\delta}{a_t(\alpha + \delta)} \left[a_t + T_t + O_t + \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} - g_t \right] \quad (35)$$

البته میزان مخارج دولتی^۱ در قالب رابطه (۳۶) شبیه‌سازی می‌گردد؛

$$g_t = \tau_c^c c_t + \tau_l^l a_t(1 - L_t) + O_t + \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} \quad (36)$$

البته با توجه به رابطه (۲۰)، می‌توان تولید ملی ناخالص داخلی با توجه به رابطه (۳۷)،

شبیه‌سازی می‌گردد:

$$Y_t = a_t \left[1 - \frac{\delta}{a_t(\alpha + \delta)} \left(a_t + T_t + O_t + \frac{m_t - m_{t-1}}{p_t} - g_t \right) \right] \quad (37)$$

با توجه به مطالعه نیمیرگ و پری^۲ (۲۰۰۵)، نرخ بهره واقعی را با توجه به موارد زیر شبیه‌سازی

شده است:

الف) نرخ بهره واقعی داخلی (بازدهی که خانوار از یک اوراق قرضه غیر مستقیم در بازار داخلی می‌فروشد) به دست می‌آید، در کشور HC برابر نرخ بهره‌ای که دولت برای بازپرداخت بدهی‌های بین‌المللی می‌پردازد، یکسان است.

ب) در شرایط تعهد میزان ریسک در نرخ بهره وارد می‌شود، نرخ بهره داخلی واقعی در این اقتصاد به صورت نرخ بهره یک اوراق قرضه داخلی در کشور HC مشخص می‌گردد. بنابراین نرخ بهره داخلی واقعی r_t از اوراق قرضه خریداری شده در دوره t بدین صورت است:

$$r_t = \left(\beta E_t \frac{u_{c,t}}{u_{c,t-1}} \right)^{-1} \quad (38)$$

۱. به‌لحاظ گستردگی بحث، در مقاله حاضر ارائه نشده ولی در صورت درخواست خوانندگان مقاله مراحل اثبات در اختیار آن‌ها گذاشته خواهد شد.

۴. روش تحقیق

مقاله حاضر از نوع پژوهشی - کاربردی است. از این رو پس از جمع‌آوری اطلاعات از منابع کتابخانه‌ای و سازمان‌های معتبر اطلاعاتی هم‌مانند؛ سازمان برنامه و بودجه، سالنامه‌های آماری و بانک مرکزی، در چارچوب روابط (۲۹)، (۳۰)، (۳۴)، (۳۵)، (۳۶)، (۳۷) و (۳۸) با استفاده از یافته‌های سایر تحقیقات و داده‌های اقتصاد ایران در بازه زمانی ۱۳۹۵-۱۳۵۰ با نرم‌افزار متلب شبیه‌سازی و با توجه به مراحل زیر فرضیات تحقیق تفسیر خواهد شد:

۱. نوسانات سیکلی تولید ناخالص داخلی غیر نفتی (GDP) به‌عنوان شاخص ادوار تجاری و متغیرهای همچون؛ مصرف، مخارج دولتی، مالیات^۱، صادرات و واردات و نرخ بهره به‌عنوان متغیرهای اساسی^۲ انتخاب شده است.

۲. برای به‌دست آوردن نوسانات سیکلی متغیرها از فیلتر هودریک - پرسکات (HP) استفاده خواهد گردید.^۳

۳. انحراف معیار جزء سیکلی هر متغیر نمایانگر تغییرات آن متغیر است (σ_x)، که برای تعیین تغییرپذیری متغیرها اهمیت دارد.

۴. نسبت انحراف معیار جزء سیکلی هر یک از متغیرهای اساسی بر انحراف معیار جزء سیکلی تولید ناخالص داخلی غیر نفتی (GDP) به‌عنوان شاخص ادوار تجاری نشان از شاخص تغییرپذیری^۴ متغیر مزبور است (σ_x/σ_y). درجه بی‌ثباتی یک متغیر را بیان می‌دارد و در واقع

۱. همان‌طور که در بخش مبانی نظری اشاره شده است، مالیات بر سرمایه را صفر و صرفاً مالیات بر نیروی کار مدنظر قرار گرفته شده است. با توجه به شرایط اقتصاد ایران در این تحقیق علاوه بر مالیات بر درآمد نیروی کار، مالیات بر مصرف و فروش را مدنظر قرار خواهد گرفته شده است.

2. Basic Series

۳. با استفاده از روش هودریک پرسکات، سال‌های (۱۳۵۲-۱۳۵۰)، (۱۳۶۰-۱۳۵۹)، ۱۳۶۵، ۱۳۶۲، ۱۳۶۸-۱۳۶۷، ۱۳۷۰ و (۱۳۸۳-۱۳۷۷) و (۱۳۹۴-۱۳۹۱) رکود اقتصادی اتفاق افتاده و مابقی سال‌ها در طول دوره ۱۳۹۵-۱۳۵۰ کشور ایران در وضعیت بهبود (رونق) اقتصادی قرار گرفته است، که به‌لحاظ محدودیت فضای ارائه مقاله مختصر بیان شده است، در صورت درخواست خوانندگان ارائه می‌گردد.

4. Volatility

میزان تمایل متغیر به نوسان است. سطح بالای تغییرپذیری متغیر در مقایسه با متغیر مرجع، نشانگر توان سری زمانی برای ایجاد چرخه است. این خصوصیت برای ارزیابی علل ادوار تجاری مورد بررسی قرار می‌گیرد. بنابراین متغیری که از تغییرپذیری نسبی بالاتر از عدد ۲ برخوردار باشد، متغیر با تغییرات بالا معرفی می‌شود و اگر تغییرات نسبی بین ۱ و ۱/۹۹ باشد، بیانگر تغییرات ملایم و کمتر از عدد ۱ بیانگر تغییرات پایین است (کامیل و لورنزو^۱، ۱۹۹۸).

۵. ضرایب همبستگی متقاطع جزء سیکلی تولید ناخالص داخلی غیرنفتی (GDP) به‌عنوان شاخص ادوار تجاری با جزء سیکلی متغیرهای اساسی شدت و جهت همبستگی بین متغیرها را بیان می‌نماید. ۱-۵. علامت مثبت ضریب همبستگی، نشان‌دهنده هم‌حرکتی^۲ متغیر مورد نظر با تولید و ضریب منفی نشان‌دهنده حرکت خلاف جهت بین دو متغیر است.

۲-۵. حال زمانی که $|\rho_{xy}(0)| \geq 0/4$ متغیر اساسی x با شاخص ادوار تجاری دارای همبستگی بالا است. حال در صورتی که $|\rho_{xy}(0)| \leq 0/4$ باشد، همبستگی پایین را بیان می‌گردد و اگر $|\rho_{xy}(0)| \leq 0/3$ باشد، مبین عدم همبستگی بین متغیر اساسی x با شاخص ادوار تجاری است.

۳-۵. برای تشخیص نوع متغیرهای اساسی به‌صورت پیش‌رو^۳، مؤخر^۴ یا هم‌زمان^۵ باید ضریب همبستگی را با توجه به وقفه آزمون نمود، به‌طوری‌که؛ اگر ضریب همبستگی برای مقادیر در دوره t مقدار بیشتری داشته باشد، نشان از متغیر هم‌زمان است. حال اگر ضریب همبستگی در دوره t-1 مقدار بیشتری داشته باشد، نشان از متغیر پیش‌رو، و در صورتی که ضریب همبستگی در دوره t+1 بیشتر باشد، نشان از متغیر مؤخر است.

---

1. Kamil and Lorenzo
2. Commovment
3. Leading Indicators
4. Lagging Indicators
5. Coincident Indicators

۵. برآورد مدل

۵-۱. کالیبراسیون مدل تحقیق

در مقاله برای مقداردهی روابط (۲۹)، (۳۰)، (۳۴)، (۳۵)، (۳۶)، (۳۷) و (۳۸)، مقادیر پارامترها مورد نیاز در روابط مطابق جدول (۱)، از مطالعات گذشته استفاده شده، لذا متغیرهای تحقیق با توجه به جدول (۱) در نرم افزار متلب شبیه‌سازی شده است.

جدول ۱. پارامترهای کالیبره شده در مدل

پارامتر	تعریف	مقدار	منبع
α	ترجیحات برای مصرف	۱	مطالعه باندوک و کاپریولی ^(۲۰۱۴)
δ	ترجیحات برای فراغت	۲/۰۴۰۶	مطالعه باندوک و کاپریولی ^(۲۰۱۴)
β	نرخ تنزیل ذهنی بین دوره‌ای	۰/۹۸	مطالعه باندوک و کاپریولی ^(۲۰۱۴) و شاهمرادی و ابراهیمی (۱۳۸۹)

مأخذ: نتایج تحقیق

پس از محاسبه متغیرهای تحقیق از روابط (۲۹)، (۳۰)، (۳۴)، (۳۵)، (۳۶)، (۳۷) و (۳۸) در نرم‌افزار متلب، در جدول ۲، گشتاورهای مرتبه دوم (انحراف معیار) متغیرهای داده‌های واقعی و شبیه‌سازی شده مشخص گردید که در اکثر شرایط نزدیک هم است. بنابراین مدل با شرایط اقتصاد ایران سازگار است. از طرفی با توجه به نتایج جدول ۲، بالاترین مقدار پراکندگی مربوط به تولید ناخالص داخلی و مخارج دولتی در زمان رکود اقتصادی به ترتیب در شرایط تعهد محدود و بدون تعهد است و نیز در زمان رونق اقتصادی مربوط به مخارج مصرفی در شرایط تعهد کامل است. اما کمترین پراکندگی مربوط به نرخ بهره واقعی است بلحاظ این است که، نرخ بهره در ایران به صورت دستوری تعیین می‌گردد، لذا پراکندگی در آن بسیار کم است. در ادامه از نتایج شبیه‌سازی شده برای تفسیر فرضیات استفاده خواهد شد.

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۲۵

جدول ۲. مقایسه گشتاور دوم (σ_x) متغیرهای شبیه‌سازی شده و داده‌های واقعی

متغیر	شرایط اقتصادی	شرایط تعهدی	واریانس
تولید ناخالص داخلی	رونق	بدون تعهد	۲۸۰/۳۹
		تعهد محدود	۲۴۵/۰۶
		تعهد کامل	۲۶۲/۲۵
مخارج دولتی	رکود	بدون تعهد	۲۲۰/۳
		تعهد محدود	۴۹۳/۷
		تعهد کامل	۲۴۷/۸
مالیات بر درآمد	رونق	بدون تعهد	۳۴۶/۴
		تعهد محدود	۹۶/۸۶
		تعهد کامل	۴۴/۷
مالیات بر مصرف	رکود	بدون تعهد	۳۳۱/۷
		تعهد محدود	۱۹۴/۱۵
		تعهد کامل	۷۵/۸۲
مالیات بر درآمد	رونق	بدون تعهد	۳/۰۰۲
		تعهد محدود	۶۸/۵
		تعهد کامل	۴۰/۶۵
مالیات بر مصرف	رکود	بدون تعهد	۱/۳۹
		تعهد محدود	۲۴/۱۸
		تعهد کامل	۷۶/۶
مالیات بر مصرف	رونق	بدون تعهد	۳/۹۱
		تعهد محدود	۱۰۹/۲
		تعهد کامل	۸۵/۷
مالیات بر مصرف	رکود	بدون تعهد	۱/۳۹
		تعهد محدود	۴۲/۸
		تعهد کامل	۱۲۳/۲۶

متغیر	شرایط اقتصادی	شرایط تعهدی	واریانس
مخارج مصرفی		بدون تعهد	۸۱/۷۷
	رونق	تعهد محدود	۱۶۱/۹۲
		تعهد کامل	۳۲۸/۸۳
		بدون تعهد	۱۶۷/۵۹
	رکود	تعهد محدود	۲۵۷/۷
		تعهد کامل	۱۱۷/۰۱
نرخ بهره واقعی		بدون تعهد	۰/۸۸
	رونق	تعهد محدود	۲/۰۲
		تعهد کامل	۱/۹۶
		بدون تعهد	-----
	رکود	تعهد محدود	۱/۶۴
		تعهد کامل	۲/۶۷

مأخذ؛ نتایج تحقیق

۲-۵. تأثیر سیاست‌های مالی مطلوب بر شکل‌گیری ادوار تجاری در شرایط تعهدی

شاخص تغییرپذیری، درجه بی‌ثباتی یک متغیر را بیان می‌دارد و در واقع میزان تمایل متغیر به نوسان را نشان می‌دهد. سطح بالای تغییرپذیری متغیر در مقایسه با متغیر مرجع، نشانگر توان سری زمانی برای ایجاد چرخه است. بنابراین، در جدول (۳)، مقایسه‌ای میان شاخص تغییرپذیری $(\frac{\sigma_x}{\sigma_y})$ و ضرایب همبستگی مقاطع متغیرهای شبیه‌سازی شده و داده‌های واقعی صورت گرفته است.

نقش سیاست‌های مالی بر هم‌حرکتی منتخبی از متغیرهای اقتصاد کلان ... ۳۲۷

جدول ۳. مقایسه شاخص تغییرپذیری $(\frac{\sigma_x}{\sigma_y})$ و ضرایب همبستگی متقاطع متغیرهای شبیه‌سازی شده و داده‌های واقعی

مختبر	رابطه اقتصادی	تغییرپذیری نسبی			ضریب همبستگی متقاطع		
		شرایط تعهدی	داده‌های واقعی		داده‌های شبیه‌سازی		
			داده‌های واقعی	داده‌های شبیه‌سازی	t-1	t	t+1
تولید ناخالص داخلی	بدون تعهد	۱	۱	--	--	--	
	تعهد محدود	۱	۱	--	--	--	
	تعهد کامل	۱	۱	--	--	--	
رکود	بدون تعهد	۱	۱	--	--	--	
	تعهد محدود	۱	۱	--	--	--	
	تعهد کامل	۱	۱	--	--	--	
موازنه درونی	بدون تعهد	۰/۴۷	۰/۸۸	۰/۹۹	۰/۹۸	۰/۸۷	
	تعهد محدود	۰/۴۲	۰/۴۰	۰/۹۴	۰/۹۷	۰/۹۵	
	تعهد کامل	۰/۲۱	۰/۱۷	۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۹۴	
مالیات بر درآمد	بدون تعهد	۱/۳	۱/۵	-۰/۲۵	-۰/۲۷	-۰/۶۸	
	تعهد محدود	۰/۴۴	۰/۳۹	-۰/۲۴	-۰/۲۶	-۰/۳۱	
	تعهد کامل	۰/۴۳	۰/۳۱	۰/۹۷	۰/۸۷	۰/۹۸	
مالیات بر مصرف	بدون تعهد	۰/۰۰۶	۰/۰۰۷	۰/۶۳	۰/۶۱	۰/۴۸	
	تعهد محدود	۰/۲۳	۰/۲۸	-۰/۳۳	۰/۵۳	-۰/۴۶	
	تعهد کامل	۰/۱۸	۰/۱۹	۰/۰۰۸	۰/۳	۰/۱۸۶	
فایده مصرف	بدون تعهد	۰/۰۴	۰/۰۶	۰/۷	۰/۷۲	۰/۷۸	
	تعهد محدود	۰/۰۲	۰/۰۴۸	-۰/۱۳	-۰/۱۶	-۰/۱۴	
	تعهد کامل	۰/۲	۰/۳۱	۰/۴۴	۰/۱۶	۰/۰۷	
فایده مصرف	بدون تعهد	۰/۰۰۵	۰/۰۱	-۰/۹۹	-۰/۹۱	-۰/۳۸	
	تعهد محدود	۰/۴۸	۰/۴۵	-۰/۰۵	۰/۶۶	۰/۱۸	
	تعهد کامل	۰/۳۷	۰/۳۳	۰/۲۸	۰/۲۴	۰/۸۴	

تغییرپذیری نسبی			ضریب همبستگی متقاطع			شرایط تعهدی	رکود اقتصادی	نوع تعهد
داده‌های واقعی		داده‌های شبیه‌سازی	داده‌های واقعی		داده‌های شبیه‌سازی			
t+1	t	t-1	t+1	t	t-1	واقعی	داده‌های واقعی	داده‌های شبیه‌سازی
-۰/۷۴	-۰/۷۷	-۰/۷۵	-۰/۹۵	-۰/۹۸	-۰/۰۶	۰/۰۰۶	۰/۰۰۹	بدون تعهد
-۰/۳۶	-۰/۳۸	۰/۳۴	-۰/۰۹	-۰/۱	-۰/۰۷	۰/۰۹	۰/۱۴	تعهد محدود
-۰/۸۷	-۰/۸۸	۰/۹۳	۰/۲	۰/۲۵	۰/۶۲	۰/۷۱	۰/۶۸	تعهد کامل

مأخذ: نتایج تحقیق

نتایج در جدول (۳) معرف این است که، به جزء مخارج دولتی در زمان رکود اقتصادی در شرایط بدون تعهد سایر شاخص‌های ابزار مالی نسبت به تولید ناخالص داخلی به‌عنوان شاخص ادوار تجاری تغییرپذیری بالایی را نشان نمی‌دهد. بنابراین نقش مخارج دولتی در شکل‌گیری نوسانات ادوار تجاری قابل تأمل است، از طرفی تغییرپذیری پایین درآمدهای مالیاتی به شکلی معرف این امر است که، به لحاظ وجود درآمد نفت، در بودجه، دولت برای تأمین مخارج دولتی توجه خاص به منابع درآمد حاصل از فروش نفت دارد. از طرفی، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان اقتصادی برای مقابله با شرایط تعهدی در زمان رکود اقتصادی باید از سیاست ضد ادواری استفاده نمایند، لذا تشخیص زمان اثرگذاری شاخص‌های مالی در شکل‌گیری ادوار تجاری نیز بسیار مهم است.

بنابراین در جدول (۳) ضریب همبستگی متقاطع در دوره t ، $t-1$ و $t+1$ محاسبه گردیده شده که در جدول (۴)، نتایج ضریب همبستگی متقاطع بر اساس زمان اثرگذاری تفسیر شده است.

جدول ۴. نتایج ضریب همبستگی متقاطع بر اساس زمان اثرگذاری بر شاخص ادوار تجاری

شاخص	زمان	ویژگی	
		شرایط بدون تعهد	شرایط تعهد محدود
مخارج دولتی	رونق	پیش‌رو (هم‌جهت)	هم‌زمان (هم‌جهت)
	رکود	مؤخر (هم‌جهت)	مؤخر (مخالف جهت) *
مالیات بر درآمد	رونق	پیش‌رو (هم‌جهت)	هم‌زمان (هم‌جهت)
	رکود	مؤخر (هم‌جهت)	هم‌زمان (مخالف جهت) *
مالیات بر	رونق	پیش‌رو (مخالف جهت)	هم‌زمان (هم‌جهت)
	رکود	هم‌زمان (هم‌جهت)	هم‌زمان (مخالف جهت) *
مصرف و فروش	رونق	پیش‌رو (مخالف جهت)	هم‌زمان (هم‌جهت)
	رکود	هم‌زمان (هم‌جهت)	هم‌زمان (مخالف جهت) *

مأخذ: نتایج تحقیق (علامت ستاره به معنی همبستگی پایین است)

در نهایت با توجه به نتایج جدول (۴)، مخارج دولتی، مالیات بر درآمد و مالیات بر مصرف و فروش متغیرهای پیش‌رو، هم‌جهت و معنی‌دار در شکل‌گیری ادوار تجاری در شرایط تعهد کامل هستند.

۳-۵. تأثیر سیاست‌های مالی مطلوب بر مخارج مصرفی، تراز تجاری و نرخ بهره واقعی در شرایط تعهدی

در ادامه، برای آزمون و تفسیر فرضیات اول تا سوم در این مقاله ابتدا، ضرایب همبستگی متقاطع شاخص‌های ابزار مالی با مخارج مصرفی، نرخ بهره واقعی و تراز تجاری هم برای داده‌های واقعی و هم داده‌های شبیه‌سازی شده در جدول (۴) محاسبه و سپس تفسیر خواهد شد.

جدول ۵. مقایسه ضریب همبستگی متقاطع شاخص ابزار مالی با متغیرهای تحقیق (شبیه‌سازی شده و داده‌های واقعی)

شرایط اقتصادی	شرایط تعهدی	ضریب همبستگی متقاطع مخارج دولتی		ضریب همبستگی متقاطع مالیات بر درآمد		ضریب همبستگی متقاطع مالیات بر مصرف		
		داده‌های واقعی	داده‌های شبیه‌سازی	داده‌های واقعی	داده‌های شبیه‌سازی	داده‌های واقعی	داده‌های شبیه‌سازی	
مخارج مصرفی	بدون تعهد	-۰/۲۲	۰/۵۴	۰/۲۲	-۰/۲۸	۰/۱۸	۰/۴۸	
		۰/۲۱	-۰/۹۹	-۰/۰۷	-۰/۱۲	-۰/۰۳	-۰/۹۹	
	تعهد محدود	۰/۱۵	-۰/۴۳	-۰/۱۹	-۰/۲	۰/۱۶	-۰/۴۲	
		بدون تعهد	-۰/۱۷	-۰/۴	۰/۵۹	-۰/۴۴	-۰/۵۱	-۰/۳۷
	رکود	تعهد محدود	۰/۵۵	۰/۰۳	۰/۲۲	-۰/۰۲	-۰/۱۸	۰/۰۳
		تعهد کامل	-۰/۱۲	-۰/۸۹	-۰/۰۶	-۰/۶۹	-۰/۰۷	-۰/۸۹
مخارج بهره‌ واقعی	بدون تعهد	۰/۱۱	۰/۲۵	۰/۴۶	-۰/۱	-۰/۵۱	۰/۲۲	
		۰/۳۷	-۰/۹۷	۰/۱۲	۰/۱۸	۰/۱	۰/۹۸	
	تعهد محدود	-۰/۲۳	-۰/۲۲	۰/۲۷	-۰/۱۲	۰/۲۱	-۰/۲۲	
		بدون تعهد	-۰/۰۰۵	-۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۹۱	-۰/۰۴	-۰/۰۸
	رکود	تعهد محدود	۰/۱۲	-۰/۰۶	۰/۲	۰/۰۴	۰/۰۹	۰/۰۶
		تعهد کامل	۰/۳۳	-۰/۹۷	۰/۴۹	-۰/۶۸	۰/۵	-۰/۹۴
باز تجاری	بدون تعهد	۰/۰۸	-۰/۲۸	۰/۱۱	-۰/۳۲	-۰/۱۱	-۰/۲۱	
		۰/۱۰۳	-۰/۰۲	۰/۰۲	-۰/۰۷	۰/۰۵	-۰/۰۲	
	تعهد محدود	-۰/۰۳	۰/۱۷	۰/۳۷	-۰/۴۸	۰/۴۷	۰/۱۲	
		بدون تعهد	۰/۱۴	-۰/۰۸	-۰/۶۹	-۰/۷	۰/۳۸	۰/۱
	رکود	تعهد محدود	-۰/۳۲	-۰/۱۴	۰/۰۰۱	-۰/۲۲	-۰/۰۱	-۰/۱۴
		تعهد کامل	-۰/۲۷	۰/۵۵	۰/۳	۰/۴۷	۰/۲۳	۰/۲۷

مأخذ؛ نتایج تحقیق

با توجه به نتایج جدول (۵) برای شرایط بدون تعهد و نیز شرایط تعهد محدود در زمان رکود اقتصادی همبستگی بالایی میان مخارج دولتی و مخارج مصرفی وجود دارد که، معرف اثر مکملی و در سایر موارد همبستگی پایین میان مخارج دولتی با مخارج مصرفی بخش خصوصی معرف فرضیه ریکاردویی است. اما در مورد همبستگی میان مالیات بر درآمد و مالیات بر مصرف با مخارج مصرفی در زمان رکود اقتصادی در شرایط بدون تعهد به ترتیب ارتباط مستقیم و ارتباط معکوس وجود دارد، در سایر موارد مقدار همبستگی متقاطع ضعیف است، که به شکلی معرف برابری ریکاردویی می باشد. در مورد مقادیر شبیه‌سازی شده با وجود اثر منفی مخارج دولتی بر مصرف بخش خصوصی اثر دفع ازدحامی (جایگزینی) تأیید می‌گردد. لذا فرضیه اول مبنی بر سیاست‌های مالی مطلوب با مخارج مصرفی بخش خصوصی در شرایط تعهد محدود همبستگی ندارد، تأیید می‌گردد.

ضریب همبستگی متقاطع مخارج دولتی و تراز تجاری برای شرایط تعهد محدود در زمان رکود اقتصادی ارتباط پایین و معکوس را نشان می‌دهد، برای ارتباط متقابل میان مالیات بر درآمد با تراز تجاری برای شرایط بدون تعهد و تعهد کامل در زمان رکود اقتصادی معرف همبستگی پایین و مستقیم است. اما ضریب همبستگی متقاطع میان مالیات بر مصرف برای شرایط بدون تعهد در زمان رکود اقتصادی و برای شرایط تعهد کامل در زمان رونق اقتصادی در ارتباط مستقیم و بالایی را بیان می‌گردد. لذا فرضیه دوم مبنی بر؛ سیاست‌های مالی مطلوب با تراز تجاری در شرایط تعهد محدود همبستگی ندارد، به جزء شرایط تعهد کامل در زمان رونق اقتصادی، تأیید می‌شود.

اما در مورد همبستگی متقاطع میان مخارج دولتی با نرخ بهره واقعی برای شرایط تعهد محدود در زمان رونق اقتصادی و برای شرایط تعهد کامل در زمان رکود اقتصادی ارتباط بالا و مستقیم به دست آمده و برای سایر شرایط ضریب همبستگی ضعیف است. ضریب همبستگی متقاطع میان مالیات بر درآمد با نرخ بهره واقعی برای شرایط بدون تعهد در زمان رونق اقتصادی و برای شرایط تعهد کامل در زمان رکود اقتصادی بالاتر از $0/4$ است که، معرف همبستگی بالا و مستقیم می‌باشد. در ادامه ضریب همبستگی متقاطع میان مالیات بر مصرف با نرخ بهره واقعی برای شرایط بدون تعهد در زمان رونق اقتصادی ارتباط بالا و منفی را بیان می‌نماید و برای شرایط تعهد کامل

در زمان رکود اقتصادی با مقدار ۰/۵ معرف ارتباط بالا و مستقیم است. بنابراین، فرضیه سوم مبنی بر سیاست‌های مالی مطلوب با نرخ بهره واقعی در شرایط تعهد محدود همبستگی ندارد، برای مخارج دولتی تأیید می‌گردد و برای مالیات‌ها در شرایط تعهد کامل رد می‌گردد.

۶. نتیجه‌گیری و پیشنهادات

نوسانات اقتصادی و تغییر ادوار تجاری یک کشور، در عملکرد و سرنوشت اقتصادی هر کشوری نقش مهمی را ایفا می‌نماید که این مسئله با در نظر گرفتن موقعیت اقتصادی در زمان رونق یا رکود اقتصادی تحت شرایط تعهدی بسیار مهم و حائز اهمیت می‌باشد. از طرفی، اهمیت این موضوع هنگام اعمال سیاست‌های اقتصادی به خصوص سیاست‌های مالی که اغلب با وقفه‌های بیرونی و درونی مواجه هستند، دوچندان می‌نماید. در این پژوهش، در چارچوب مدل رمزی از پایه اقتصاد خرد با استفاده از مدل رشد نئوکلاسیک متغیرهای تحقیق استخراج و شبیه‌سازی شده است. سپس، با استفاده از روش هودریک- پرسکات اجزاء سیکلی متغیرهای واقعی و شبیه‌سازی شده و با مقایسه گشتاورهای مرتبه دوم و ضرایب همبستگی در مورد هم حرکتی شاخص‌های سیاست مالی با تولید ناخالص داخلی به نمایندگی شاخص ادوار تجاری و متغیرهای کلان اقتصادی همچون: مصرف بخش خصوصی، تراز تجاری (صادرات و واردات) و نرخ بهره واقعی در بازه سال‌های ۱۳۹۵-۱۳۵۰ در شرایط تعهدی پرداخته شده است.

با توجه به نتایج تحقیق، مخارج دولتی، مالیات بر درآمد و مالیات بر مصرف و فروش به عنوان ابزار سیاست مالی، متغیرهای پیش‌رو، هم‌جهت و معنی‌دار در شکل‌گیری ادوار تجاری شناسایی شده‌اند و نقش به‌سزایی در شکل‌گیری ادوار تجاری در شرایط تعهدی داشتند. از طرفی، نتایج ارزیابی فرضیه اول معرف این قضیه است که همبستگی ضعیفی میان شاخص‌های ابزار سیاست مالی اعم از: مخارج دولتی، مالیات بر درآمد و مالیات بر مصرف و فروش با مخارج مصرفی بخش خصوصی (حجم مصرف جامعه) می‌باشد. این نتایج، فرضیه ریکاردویی را در اقتصاد ایران تأیید می‌نماید. مطابق نتایج تخمین ضرایب همبستگی متقاطع (هم‌حرکتی) در شرایط تعهدی که همبستگی ضعیفی را میان شاخص‌های ابزار سیاست مالی اعم از: مخارج دولتی، مالیات بر درآمد و

مالیات بر مصرف و فروش با تراز تجاری، به جزء شرایط تعهد کامل در زمان رونق اقتصادی را بیان می‌نماید، فرضیه دوم تأیید می‌گردد.

در نهایت، مطابق نتایج تخمین ضرایب همبستگی متقاطع (هم‌حرکتی) در شرایط تعهدی، که همبستگی ضعیفی را میان شاخص‌های ابزار سیاست مالی اعم از: مخارج دولتی، مالیات بر درآمد و مالیات بر مصرف و فروش با نرخ بهره واقعی، به جزء مالیات‌ها در شرایط تعهد کامل را بیان می‌نماید، فرضیه سوم نیز تأیید می‌گردد.

در مجموع یافته‌های این پژوهش، همان‌طور که در بخش پیشینه تحقیق اشاره گردید، همانند کشورهای در حال توسعه رفتار موافق سیکل ادوار تجاری را دنبال می‌نماید که باعث تنش بالا در اقتصاد می‌گردد. لذا دولت برای جلوگیری از تشدید نوسانات اقتصادی باید به سیاست‌های مالی غیرکینزی ضد ادوار تجاری توجه خاص نموده، بدین شکل در دوران رونق بیشتر به برنامه‌های عمرانی بلندمدت به جای افزایش مخارج جاری دولتی توجه نموده و در دوران رونق مردم را تشویق به پس‌انداز نماید. از طرفی شرایط تعهدی که کشور را با تهدیدهای داخلی و خارجی روبرو نموده، دستیابی به نتایج مطلوب از سیاست‌های مالی دولت علاوه بر عملکرد مناسب دولت نیازمند به مشارکت و اتحاد کل جامعه نیز دارد. برای رسیدن به یک بستر مناسب به دور از تنش در اقتصاد ایران در شرایط تعهدی می‌توان راهکارها و پیشنهادات عملی زیر را ارائه نمود:

- تأکید بر انعطاف‌پذیری سیاست‌های مالی و ضد ادوار تجاری بودن آن.
- کاهش هزینه‌های جاری و جلوگیری از هزینه‌ها و مصارف غیرضروری رایج در کشور.
- پرهیز از افزایش بی‌رویه حجم بودجه دولت.
- منطقی کردن نرخ سود تسهیلات به منظور جذب پس‌اندازهای جامعه.
- تنوع بخشیدن به کالاهای صادراتی به منظور کاهش تمرکز کالایی و کشوری.
- تقویت تعامل با دنیای خارج از طریق عضویت در مجامع و اتحادیه‌های منطقه‌ای و بین‌المللی.
- حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری‌های خارجی، متضمن فناوری‌های پیشرفته، به سمت تولید کالاها و خدمات صادرات‌گرا.
- ارتقای فضای کسب و کار در کشور به سطوح بالای جهانی.

- هماهنگی و سازگاری بین سیاست‌های بازرگانی و سیاست‌های ارزی، پولی و مالی کشور.
- کاهش نرخ تعرفه مؤثر با ملاحظه‌های مربوط به اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها.
- تنظیم میزان ذخیره ارزی کشور به عنوان پشتوانه اقتصادی و سیاسی.
- حرکت به سمت بازار مشترک اسلامی و افزایش درجه همگرایی منطقه‌ای.
- توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج.
- افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور از طریق:
  - ۱- توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان به ویژه همسایگان.
  - ۲- استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدف‌های اقتصادی.
  - ۳- استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای.

منابع

- ابونوری، اسمعیل؛ کریمی پناندار، سعید و محمدرضا مردانی (۱۳۷۸)، "اثر سیاست مالی بر متغیرهای کلان اقتصاد ایران: رهیافتی از روش خودرگرسیون برداری"، *پژوهشنامه اقتصادی*.
- رستم‌زاده، پرویز و یزدان گودرزی فراهانی (۱۳۹۶)، "پیش‌بینی وقوع سیکل‌های تجاری در اقتصاد ایران با استفاده از فیلتر میان‌گذر"، *مجله سیاست‌گذاری اقتصادی*، سال ۹، ش ۱۸.
- شاهمرادی، اصغر و ایلناز ابراهیمی (۱۳۸۹)، "ارزیابی اثرات سیاست‌های پولی در اقتصاد ایران در قالب یک مدل پویای تصادفی نیوکینزی"، *فصلنامه پول و اقتصاد*، ش: ۳، بهار.
- طیب‌نیا، علی و سعید تقی‌ملایی (۱۳۹۵)، "برخی حقایق ادوار تجاری در اقتصاد ایران"، *فصلنامه پژوهش‌های و سیاست‌های اقتصادی*، سال ۲۴، ش ۸۰، صص ۸۴-۵۷.
- غلامی، الهام و کامبیز هژیرکیانی (۱۳۹۳)، "بررسی موقعیت چرخه تجاری در ایران و تأثیر آن بر کارآیی برنامه‌های محرک مالی و سرمایه‌گذاری"، *فصلنامه علمی و پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری*، سال سوم، شماره ۱۲.

- Abraham A. and E. Carceles-poveda** (2009), "Endogenous Trading Constraints with Incomplete Asset Markets", *Journal of economic Theory*, No.145, pp. 974-1004.
- Aguiar M. and M. Amador** (2011a). "Fiscal Policy in debt Constrained Economies". Working Paper 17457. NBER.
- Alvarez F. and U. Jermann** (2000). "Quantitative Asset Pricing Implications of Endogenous Solvency Constraints", *Econometrica Banner*, 68(4), pp. 775-797.
- Bauducco S. and F. Caprioli** (2014). "Optimal Fiscal Policy in a Small Open Economy with Limited Commitment". *Journal of International Economics*, No.93, pp.302-315.
- De Giorgi G. and L. Ganbetti** (2015), "Business Cycle Fluctuations and the Distribution of Consumption", *FRB of newyork working paper*, No. FEDNSR716.
- Granado J., Gupta S. and A. Hajdenberg** (2013), "Is Social Spending Procyclical? Evidence for Developing Countries", *World Development*, 42(C), pp.16-27.
- Kamil H. and F. Lorenzo** (1998), "Business Cycle Fluctuations in a Small Open Economy: the Case of Uruguay", Montevideo, Uruguay: CINVE.
- Kaminsky G., Keinhart C. and C. Vegh** (2004), "When it rains, it pours: Procyclical Capital Flows and Macroeconomic Policies", *NBER Macroeconomics Annual*, vol:19.
- Ljungqvist Lars and Sargent Thomas** (2004), "Recursive Macroeconomic Theory", 2th edition, text book, the MIT press.
- Lodge D. and M. Soudan** (2019), "Credit Financial Conditions and the Business Cycle in China", ECB working paper, No:2244.
- Manasse P.** (2006), "Pro-cyclical Fiscal Policy: Shocks Rules and Institution- A View from MARS", IMF working paper/06/27.
- Marcet A. and R. Marimon** (1992), "Communication Commitment and Growth", *Journal of Economic Theory*, 58(2), pp.219-249.
- Marimon R., Messner M. and N. Pavoni** (2011), "Solving Recursive Contracts with Non-unique Solutions", Mimeo, European University Institute.
- Neumeyer P. and F. Perri** (2005), "Business Cycles in Emerging Economies: the Role of Interest Rates", *The Journal Monetary Economic*, No.52, pp. 345-380.
- Oman W.** (2019), "The Synchronization of Business Cycles and Financial Cycles in the Euro Area", *Journal international of central banking*, online appendix.
- Papageorgiou T.P.G. Michaelides and G.T. Efthymios** (2016), "Business Cycle Determinants and Fiscal Policy: A Panel ARDL approach for EMU", *The Journal of Economic Asymmetries*, vol. 13, issue C, pp. 57-68.
- Salas G.J.** (2014), "The Reaction of Government Spending to the Business Cycle: Some International Evidence", *Fordham University Department of Economics Discussion Paper* No. 2014-02.
- Talvi E. and C.A. Vegh** (2000), "Tax Base Variability and Procyclical Fiscal Policy in Developing Countries", NBER working paper, No.799.